

ELIA JA ELISA – KAKSI ROHKEAA PROFEETTA

Raamattupiirikysymyksiä

1. Kuninkaiden kirja 17 – 2. Kuninkaiden kirja 13

Mailis Janatuinen

2024

Sisällys

1. Pohjoisvaltion luopumus ja profeetta Elia (1. Kun. 12:25–33, 16:29–33 ja 17:1–6)
2. Elia ja Sarpatin leski (1. Kun. 17:7–24)
3. Elia kohtaa Ahabin palatsin päällikön (1. Kun. 18:1–20)
4. Elia Karmelin vuorella (1. Kun. 18:20–46)
5. Elia pakomatalla (1. Kun. 19:1–21)
6. Nabotin viinitarha (1. Kun. 21)
7. Profeetta Miika ja Ahabin kuolema (1. Kun. 22:1–38)
8. Elian viimeinen tehtävä Samarian hovissa (1. Kun. 2:52 – 2. Kun. 1:18)
9. Elia otetaan taivaaseen (2. Kun. 2 ja Luuk. 9:28–31)
10. Kyntömies kutsutaan profetaanoppilaaksi (1. Kun. 19:19–21 ja 2. Kun. 2.)
11. Elisan ihmeitä (2. Kun. 4:1–7, 38–44, 6:1–7)
12. Elisa sodassa (2. Kun. 3)
13. Rikas rouva Sunemista (2. Kun. 4:8–37 ja 8:1–6)
14. Samarian piiritys ja vapautus (2. Kun. 6:24–7:20)
15. Elisa ja syyrialaiset (2. Kun. 6:8–23 ja 8:7–15)
16. Elisa parantaa syyrialaisen sotaherran (2. Kun. 5)
17. Jehu ja Isebelin kuolema (2. Kun. 9)
18. Elisan kuolema ja Israelin tuho (2. Kun. 13:14–21; 17:14–18 ja 23)

1. POHJOISVALTION LUOPUMUS JA PROFEETTA ELIA (1. Kun. 12:25–33, 16:29–33 ja 17:1–6)

Taustaa: Salomon kuoltua 930 eKr. oli valtakunta jakaantunut kahteen osaan: Juudaan, jota hallitsi Salomon poika Rehabeam ja Israaeliin, jota hallitsi muuan Jerobeam. Herra oli määrännyt kansansa armonvälineiksi Jerusalemin temppelin ja sen uhrin. Hän oli luvannut olla tavtavissa vain temppelissään. Synnit saatiin anteeksi vain alttarin ääressä, jossa uhreja uhrasivat leeviläiset papit. Kuvien palvonta oli ehdottomasti kielletty. Israelin ensimmäinen kuningas Jerobeam oli kuitenkin hylännyt oikeat armonvälineet ja keksinyt niiden sijalle omat korvikkeensa. Samaa menoa olivat jatkaneet seuraavatkin Israelin kuninkaat. Juuri tähän tilanteeseen Herra herätti äänitorvikseen profetat Elia ja Elisan.

Jakeet 1. Kun. 12:25–30. Katsokaa karttaa. Dan oli Pohjoisvaltion pohjoisosassa, Betel sen eteläosassa.

- Jerobeam oli asunut vuosikymmeniä Egyptissä Salomoa paossa. Mitä se oli ehkä vaikuttanut hänen arvomaailmaansa?
- Mitä ajattelette siitä, toinen sonnipatsas pystytettiin Beteliin, jota patriarkka Jaakob oli nimittänyt ”Jumalan huoneeksi ja taivaan portiksi”?
- Mitä yhteistä Jerobeamin mielestä oli Herralla ja sonnipatsailla?
- Mikä oli suurin ero Israelin alkuperäisen uskon ja Jerobeamin keksimän uskonnon välillä?
- Miten on mahdollista, että valtaosa 10 heimosta suostui mukisematta uusiin palvontamenoihin?
- Missä mielessä meidän maamme tilanne muistuttaa pohjoisvaltio Israelin tilannetta?
- Miksi epäjumalanpalvelus oli ja on kuin isku päin Herran kasvoja?

Jakeet 12:31–33

- Mistä motiiveista papeiksi ryhdyttiin Pohjoisvaltio Israelissa?
- Mitä eroja oli leeviläisten pappien ja Jerobeamin pappien välillä?
- Verratkaa Jerobeamin säättämää juhlaa Mooseksen laissa säädettyyn pääsiäiseen. Mitä näiltä juhlilta lähdettiin hakemaan?
- Verratkaa toisiinsa joulua, jota juhliitaan Jeesuksen syntymän muistoksi, ja joulua, jonka pääasia ovat jouluruuat ja joululahjat.

Jakeet 16:29–33. Puoli vuosisataa oli kulunut valtakunnan jakaantumisesta, kun Israelin valtaistuimelle nousi Ahab (874–853 eKr.). Oli kysymyksessä kolmas kuningassuku Jerobeamin ja Baesan sukujen jälkeen. Pääkaupunkina toimi tuolloin Samaria. Baal (”herra, hallitsija”) oli kanaanilaisten ja foinikialaisten pääjumala, hedelmällisyyden ja sateen antaja, jota palvottiin seksuaalisin menoin.

- Miksi kukaan israelilaisyttö ei kelvannut vaimoksi Ahabelle, vaan tämä tahtoi naida Sidonin kuninkaan tyttären, kiihkeän Baalin palvelijan?
- Myöhemmin käy ilmi, että Isebel toi myötäjäisinään Israeliin 450 Baalin pappia ja 400 naisjumala Astarten profettaa. Mitä nämä papit ja profetat alkoivat ehkä Israelissa tehdä?
- Miksi sonnipatsaat eivät kelvanneet Isebelille, vaan hän tahtoi rakentaa Baalille temppelin keskelle pääkaupunkia ja pystyttää siihen Baalin patsaan?
- Mitä Ahab ehkä ajatteli Abrahamin, Iisakin ja Jaakobin Jumalasta ryhtyessään Baalin palvelijaksi?
- Asera-tarha tarkoitti Baalin vaimolle Astartelle pystytettyjä palvontapaikkoja, joissa harrastettiin kulttiseksiä. Mitä tällainen seksuaalisuuden toteuttaminen vaikutti israelilaisiin perheisiin?
- Myöhemmin pääsemme selville, että Isebel koetti pakottaa jokaisen israelilaisen kumartamaan Baalin patsasta ja suutelemaan sitä (19:18). Mitä hän tahtoi saada aikaan tällaisella pakolla?
- Miten Isebelin toiminta ja Baalin palvonta muistuttavat meidän aikamme sateenkaariliikettä?

Jakeet 17:1 ja Jaak. 5:17. Eliasta ei kerrota hänen heimoaan, eikä edes hänen isänsä nimeä, mikä on hyvin harvinaista VT:ssa. Sitä ei tiedetä varmasti, millä puolella Jordania Gileadin Tisbe sijaitti. Elialla oli yllään maalaisen vaatteen: kamelinkarva-viitta ja nahkavyö.

- Millainen katastrofi uhkaa maata, jossa ei sada vettä pariin kolmeen vuoteen?
- Miksi Elia aloitti puheenvuoronsa vannomalla valan?
- Jaakob 5:17 paljastaa meille, että Elia oli rukoilemalla rukoillut ilmastokatastrofia kansalleen. Onko mielestänne oikkein, että uskova ihminen rukoilee tällä tavalla? Perustelkaa kantanne.
- Mooseksen laissa oli ennustettu, että sateet loppuisivat, jos epäjumalia palvottaisiin (5. Moos. 11:16–17). Mitä tuo ennustus vaikutti Eliaan?
- Mikä olisi Elia mielestä ollut vielä pahempi vaihtoehto hänen kansalleen kuin nälänhätä?
- Voiko nykyinen ilmastokatastrofi olla mielestänne Jumalan lähettämä? Jos voi, niin miksi?
- Mikä olisi Suomelle pahempi vaihtoehto kuin ilmastokatastrofi, sota tai talouden romahdus?
- Miksi oli tärkeää, että Elia ennusti kuningashuoneelle kuivuuden tulon edeltä käsin?
- Miettikää, miksi Ahab ei pidättänyt Eliaa siltä seisomalta.

Jakeet 2–6. Keritin puron uskotaan olleen nykyinen Wadi el-Yabis, joka laskee Gileadin vuorilta Jordaniin, 8 km etelään Pellasta. Se ei ehkä ollut kovin kaukana Elia kotikylästä Tisbestä.

- Miksi Herran lupaukseen jakeessa 4 ei ehkä ollut ihan helppoa uskoa edeltä käsin?

- Mikseivät linnut vieneet lihaa ja leipää poikasilleen, vaan Elialle?
- Arvaus: mistä korvit löysivät ruokaa nälänhädän aikana?
- Elia vietti noin vuoden Keritin puron rannalla. Mitä tuo vuosi autiomaassa hänelle ehkä opetti?
- Millaisen lohdutuksen tämä kertomus antaa meille, jotka hätäilemme tulevaisuudestamme?
- Missä näissä teksteissä on Jeesus?

Lopuksi: Yli puoli vuosisataa oli Pohjoisvaltio Israelissa jatkunut räikeä epäjumalanpalvelus. Herra oli katsellut sitä vaieten tähän asti, mutta lopulta hänen kärsivällisyytensä loppui ja hän päätti rangaista kansaansa sen synneistä. Niin hän toimii nytkin. Samalla Herralla oli toinenkin suunnitelma valmiina: miten hän rankaisisi 800 vuoden kuluttua omaa Poikaansa Israelin ja meidän itse kunkin syntien tähden – voidakseen antaa ne meille anteeksi.

2. ELIA JA SARPATIN LESKI (1. Kun. 17:7–24)

Taustaa: Profeetta Elia oli ennustanut Israelin kuningashuoneelle suuren kuivuuden tulon. Sen jälkeen hän oli viettänyt vuoden Keritin purolla matalalla profiililla. Tuona aikana kuningas Ahab oli ulottanut Elian etsintäkuulutuksen ulkomaille asti. Sidonin kaupunkivaltiota hallitsi tuohon aikaan Etbaal, kuningatar Isebelin isä, joka oli samalla myös Baalin pappi. Sidonilaiset olivat olleet hyvissä väleissä Daavidin kanssa ja auttaneet Salomoa temppelin rakentamisessa.

Jakeet 7–9. Katsokaa karttaa. Sarpat (Sarepta, nykyinen Sarafend) sijaitsi runsaat 40 km Sidonista pohjoiseen Välimeren rannalla. Keritin puroelta Sarpatiin oli linnuntietä matkaa noin 150 km.

- Mitkä olivat ehkä Elian tunnelmat, kun Keritin puro alkoi pikkuhiljaa kuivua?
- Miettikää, miksi Herra määräsi Elian menemään juuri Sidonin alueelle?
- Millaiset olivat tunnelmat Sidonissa, kun Baal ei ollut antanut sadetta kiihkeistä rukouksista huolimatta?
- Mitä Elia ehkä ajatteli kuullessaan, että hänen seuraava elättäjänsä – korppien jälkeen – olisi köyhä leskivaimo ja kaiken lisäksi pakana?
- Elia varmaan mietti, millä tavalla Herra oli voinut käskää pakanavaimoa huolehtimaan israelilaisesta profeetasta. Arvailtaan mekin, miten se oli tapahtunut.
- Paljonko aikaa profeetalta ehkä kului 150 km matkan taivaltamiseen?

Jakeet 10–12. Lesken poika oli vasta lapsi tai esimurrosikäinen nuori (vrt. jae 19). Leskikään ei siis voinut olla kovin vanha. Elia ei ilmeisesti ollut naimisissa, koska hänen perheestään ei mainita mitään.

- Mitä voimme päätellä siitä, että Sarpatin leskellä oli vain yksi lapsi eikä muuta sukua tukenaan?
- Millainen oli ehkä äidin ja pojan suhde?
- Mitä risujen kerääminen lesken taloudellisesta tilanteesta osoittaa?
- Mietitään, mitä tuo leski yleensä tiesi Israelin Jumalasta ja mistä hän oli tietonsa saanut?
- Mistä Elia tunnisti, että risuja poimiva nainen oli juuri Herran tarkoittama leskivaimo?
- Mitä se leskestä osoittaa, että hän lähti mukisematta hakemaan Elialle vettä kaupungin kaivosta?
- Mitä jakeen 12 vuodatus kertoo leskivaimosta?
- Mikä siinä on pahinta, jos äiti joutuu katselemaan oman lapsensa nälkään nääntymistä?
- Mitä se tuosta naisesta osoittaa, ettei hän ryhtynyt varkaaksi tai prostituoiduksi elättääkseen lapsensa?

Jakeet 13–16

- Miksi Elia halusi vaimon leipovan ensimmäisen leivän itselleen?
- Mitä tapahtui, kun vaimo kuuli Herran lupauksen tuntemattoman profeetan suusta?
- Mitä syytä leskellä oli uskoa Israelin Jumalan lupaukseen?
- Jeesus sanoi: *Uskokaa minua: Israelissa oli monta leskeä Elian aikana, silloin kun taivas ei antanut vettä kolmeen ja puoleen vuoteen ja koko maahan tuli kova nälänhätä. Silti Eliaa ei lähetetty heidän luokseen, vaan Sidonin maahan, Sarpatissa asuvan leskivaimon luo.* (Luuk. 4:25–26). Miksi Elia siis lähetettiin juuri tämän naisen luo?
- Mikä siis sai pakanavaimon toimimaan, kuten tuntematon profeetta pyysi?
- Mitkä kaikki seikat osoittavat meille lesken uskon suuruutta?
- Mitkä olivat tunnelmat lesken mökissä sinä iltana, kun kaikki kolme olivat syömässä ilta-ateriaa? Entä seuraavana aamuna, kun pullosta yhä löytyi öljyä ja ruukusta jauhoja?
- Elia asui lesken kattohuoneessa jopa pari vuotta. Mitä israelilaisen profeetan läsnäolo vaikutti pienen perheen elämään? (Jos syntyi ongelmia, millaisia ne olivat?)
- Miten naapurit ehkä kommentoivat sitä, että lesken mökissä asui nyt ulkomaalainen mies? (Mistä he arvelivat ruuan tulevan? Miksi kukaan ei tajunnut, että vieras oli Ahabin etsintäkuulutama profeetta?)

Jakeet 17–18. Vanha käänös on oikeassa: pojassa ei ollut enää henkeä. Hän oli kuollut.

- Miksi Jumala antoi Sarpatin lesken ainoan pojan kuolla?
- Mikä olisi leskiäidin kohtalo hänen menetettyään poikansa?
- Miksi naiselle muistui mieleen hänen entiset syntinsä juuri silloin, kun poika oli kuollut?
- Miksi emme voi poistaa delete-näppäimellä vanhojen syntiemme muistoja?
- Kuinka ihmeessä leski voi syyttää Eliaa poikansa tappamisesta?

Jakeet 19–20. Luetaan jae 20 molemmista käänöksistä?

- Miksi Elia ei halunnut rukoilla rukoustaan äidin edessä, vaan kantoi pojan kattohuoneeseen?
- Miten Elia uskalsi syyttää Jumalaa viittä vaille ”pahantekijäksi”?
- Muslimin tärkein velvollisuus on alistua täydellisesti Allahin tahdon alle. Miten juutalaiskristillinen usko eroaa tässä suhteessa islamista?

Jakeet 21–24. Nämä jakeet kertovat meille Raamatun ensimmäisen kuolleista herättämisen.

- Miten Elia uskalsi rukoilla tällaisen rukouksen ilman yhtään ainoaa raamatullista esikuvaa?
- Miettikää, miksi Jumala antoi pakanalesken pojan herätä kuolleista ensimmäisenä Raamatussa?
- Mitä parantumisihme merkitsi leskelle, pojalle ja heidän uskollen?

- Miten noiden kolmen välit ehkä muuttuivat tämän ihmeen jälkeen?
- Missä Jeesus on tässä tekstissä? (Miten lesken poika on Jeesuksen ennakkokuva?)

Lopuksi: Jeesus oli rakkaampi Isälleen kuin Sarpatin lesken poika oli äidilleen. Taivaallinen Isä suostui kuitenkin luovuttamaan Poikansa ristille, jotta hän voisi antaa Sarpatin leskelle tämän synnit anteeksi, samoin sinulle ja minulle. Juuri ne synnit, joiden muistoa emme ole voineet delete-näppäimellä hävittää.

3. ELIA KOHTAA AHABIN PALATSIN PÄÄLLIKÖN (1. Kun. 18:1–20)

Taustaa: Kuivuutta oli jatkunut jo 3½ vuotta. Ensin Elia oli viettänyt vuoden Keritin purolla, sitten pari vuotta Sidonin maassa pakanalesken ja hänen poikansa luona. Muistamme, että Israelin kuningattareksi tultuaan Isebel oli pystyttänyt Samariaan Baalin patsaan. Ilmeisesti kaikkien kansalaisten oli pitänyt käydä sitä kumartamassa ja suutelemassa. Koska profeetanoppiat eivät olleet siihen suostuneet, he olivat joutuneet kuningattaren tappolistalle.

Jakeet 1–2

- Millä mielellä Sarpatin leski ja hänen poikansa hyvästelivät ehkä Elian?
- Kuvitelkaa, millainen oli Lähi-idän kansojen tilanne 3½ katovuoden jälkeen?
- Miksi oli tärkeää, että Elia näyttäytyisi Ahabilille ennen sateen tuloa?

Jakeet 3–4. Jakeen 12 lopussa kerrotaan, että Obadja oli palvellut Herraa nuoruudestaan asti. Hänen pelastamansa profeetat eivät ilmeisesti olleet suostuneet suutelemaan Baalin patsasta.

- Miten oli mahdollista, että Israelin jumalattomassa hovissa oli uskovainen palatsin päällikkö? (Tiesikö Ahab valitessaan Obadjan tuohon virkaan, että tämä oli Herraan uskova mies? Näyttikö Obadja värinsä hovissa? Tiesikö Isebel Obadjan uskosta? Perustelkaa kaikki vastauksenne.)
- Millaisia ongelmia saattaa olla ihmisellä, joka koettaa elää Raamatun mukaisesti jumalattomassa työpaikassa?
- Mitä se osoittaa, että Isebel voi määrätä israelilaisia profeettoja surmattavaksi?
- Mikä sai Obadjan vaarantamaan henkensä Herran profeettojen vuoksi?
- Mitä kaikkea siihen vaadittiin, että Obadja pystyi pitämään sata miestä hengissä ja piilossa siihen asti, että he pääsivät pakenemaan Juudan puolelle?
- Pidättekö sitä varkauteksi, jos Obadja siirsi salavikhaa 850:lle hovissa asuvalle epäjumalanpapille tarkoitettua ruokaa piilottamilleen profeetanoppilaille? Perustelkaa vastauksenne.
- Miettikää, miten paljon 850 miehen ruokkiminen hovissa oli kuluttanut resursseja nälänhädän aikana, ja kuka siitä loppujen lopuksi oli joutunut kärsimään?
- Kuinka koko Obadjan pelastusoperaatio saattoi pysyä Isebeliltä salassa?
- Mitä meidän itse kunkin tulisi oppia Obadjan käytöksestä?

Jakeet 5–6. Huomatkaa, että Assyria oli noussut uuteen kukoistukseen ja ryhtynyt valloittamaan maailmaa. Myös Israel oli vaaravyöhykkeessä.

- Mitä olisi tapahtunut, jos kaikki Israelin hevoset olisivat kuolleet nälkään tai syöty parempiin suihin?
- Miettikää, miksi ruohoa etsimään ei kelvannut kukaan vähäarvoisempi henkilö kuin kuningas itse ja hänen hovinsa päällikkö?

Jakeet 7–8

- Mitä Obadjan tervehdys hänestä osoittaa?
- Miksei Elia etsiytynyt kuninkaan eteen, mihin tarvittiin välikättä?

Jakeet 9–14

- Miksi Ahab oli etsinyt Eliaa niin kiihkeästi, kuin mistä jae 10 on osoituksena?
- Millaisiksi Obadja kuvitteli Herran toimintatapoja, vrt. jae 12?
- Mitä luulette, olisiko Ahab tapanut Obadjan, jollei olisi löytänyt Eliaa tien poskesta? Perustelkaa vastauksenne.
- Miksi Obadja kertoo Elialle siitä, miten hän oli suojellut profeetanoppilaita?

Jakeet 15–16

- Miksi Elia vannoi Obadjalle valan ja vieläpä Herran Sebaotin, sotajoukkojen Jumalan, nimeen?
- Millaiset ajatukset pyörivät ehkä Ahabin mielessä, kun hän käveli Elian kohtaamispaikalle?
- Mitä etua siitä oli, että Elia ja Ahab tapasivat kahdestaan, verrattuna siihen, että Elia olisi marssinut Samarian hoviin?
- Mitä tämä tapaus opettaa meille Jumalan varjeluksesta?

Jakeet 17–18

- Mikä oli Ahabin logiikka, kun hän väitti Elian syösseen oman kansansa onnettomuuteen? (Miten Ahabilille ei tullut mieleen, että hän itse oli syyllinen kansansa onnettomuuteen?)
- Millaista onnettomuutta Jumalan käskyjen hylkääminen ja epäjumalien palvonta tuovat aina niitä harjoittavalle kansakunnalle, myös Suomelle?
- Miksi meidänkin aikanamme kristittyjä syytetään siitä, että he syöksevät lähimmäisiään onnettomuuteen?

Jakeet 19–20

- Mikä sai Ahabin tottelemaan kiltisti Elian käskyä?
- Mitä kansa ehkä ajatteli kutsusta Karmelille? Entä mitä siitä ajattelivat 850 epäjumalanprofeettaa? Entä Isebel?
- Missä tässä tekstissä on Jeesus?

Lopuksi: Jeesusta syytettiin samasta rikoksesta kuin Eliaa: että hän oli tuottanut onnettomuutta kansalleen. (Hänen tähtensä roomalaiset veisivät vielä sekä maan että kansan.) Itse asiassa sekä Elia että Jeesus olivat tuottaneet kansalleen pelkkää siunausta. Sinuakin saatetaan syyttää siitä, että uskosi ahdistaa sukulaisiasi ja työtovereitasi. Älä usko syyttäjäsi – sinun uskosi ja rukouksesi ovat tuottaneet heille pelkkää siunausta.

4. ELIA KARMELIN VUORELLA (1. Kun. 18:20–46)

Aluksi: Baalin palvonta oli jatkunut Pohjoisvaltio Israelissa kymmenisen vuotta. Ihmiset luulivat tässä vaiheessa, ettei siinä ollut mitään väärää. Silloin Elia järjesti jumalten taistelun Karmelin vuorelle: se Jumala, joka vastaisi tulella, olisi oikea, elävä Jumala. Elia tiesi Herran vastanneen tulella silloin, kun telttapyhäkössä ja myöhemmin temppeleissä oli uhrattu ensimmäinen uhri. Luetaan vielä Elian sanat jakeesta 19.

Jae 20–21

- Mitä ihmiset ehkä kyselivät toisiltaan kiivetessään Karmelinvuorelle?
- Miksi kansa ei vastannut mitään Elian kysymykseen?
- Kohta käy ilmi, ettei Isebel ollut tullut katsomaan tätä voimainmittelyä. Miksi ei?

Jakeet 22–24. Kuningas oli kutsunut paikalle kaikki Isebelin 850 hengenmiestä, mutta ilmeisesti vain 450 Baalin profeettaa oli noudattanut kutsua. He eivät tienneet, millainen kilpailu heitä Karmelilla odotti.

- Mitä tuollaisen testin ehdottaminen osoittaa Elian uskosta ja jumalasuhteesta?
- Mitä se osoittaa, että kansa hyväksyi Elian ehdottaman testin?

Jakeet 25–26. Huomaamme, että Karmelilla oli jo valmis Baalin alttari.

- Miksi Elia antoi Baalin profeettojen valita sonninsa ja rukoilla jumalaansa ensin?
- Mitkä olivat Baalin pappien vaihtoehdot, kun Elia esitti heille kilpailun säännöt?
- Miten monen prosentin noista papeista luulette uskoneen, että Baal tosiaan vastaisi tulella? Moniko prosentti uskoi, että Herra pystyisi vastaamaan tulella? Mitä Ahab ehkä asiasta ajatteli? Entä kansa?
- Miksi rukousten höysteeksi piti kiljua ja hyppiä?
- Mitä ihmiselle tapahtuu, jos hän hyppälee ja kiljuu kolme tuntia? Mitä asiaan vaikuttaa se, että performanssi toimitaan yhdessä satojen kollegojen kanssa?

Jakeet 27–29. Luetaan jae 27 molemmista käänöksistä. Ruokauhrin aika oli klo 15.

- Mitä Elia tahtoi Baalista osoittaa jakeen 27 pilkkasanojen kautta?
- Yleensä ajatellaan, ettei toisten uskontoa pitäisi pilkata. Miten Elian käytöstä voidaan puolustella?
- Mitä mieltä olette Muhammed-pilakuvista eurooppalaisissa lehdissä? Entä Koraanien polttamisesta?
- Miksi media ei nosta kohua Jeesuksesta tehdyistä pilakuvista tai Raamatun pilkkaamisesta?
- Minkä vaikutuksen Elian pilkkasanat näyttävät tehneen Baalin pappeihin?
- Viiltely kuului ilmeisesti Baalin palvontamenoihin, vrt. jae 28. Miksi tällainen palvontameno?
- Mikä sai Baalin papit vaipumaan hurmoksiin ja pysymään siinä tilassa kolme tuntia?

Jakeet 30–35. Sea-mitta veti 12 litraa. Ruukun voimme olettaa vetäneen 10–20 litraa.

- Miksi Elia tahtoi rakentaa alttarin ihan yksin ja miksi juuri entisen Herran alttarin paikalle?
- Miksi Elia käytti alttariin 12 kiveä, vaikka Pohjoisvaltio Israeliin kuului silloin vain 10 heimoa?
- Kauanko suunnilleen Elialta meni valmistelujen suorittamiseen? (Paljonko vettä Elia tarvitsi ja mistä hän sen sai?)
- Mikä merkitys oli sillä seikalla, että Baalin papit olivat hurmoksissa Elian valmistelujen ajan?
- Mitä kansa ehkä ajatteli katsellessaan Elian valmistautumista?

Jakeet 36–37. Jerusalemin temppeleissä uhrattiin iltapäiväuhri klo 15. Ruokauhria ei uhrattu yksin, vaan aina yhdessä karitsan kanssa. Elia siis halusi liittää oman uhrinsa Jerusalemin temppelin veriuhriin.

- Mitkä merkitys veriuhriin uhraamisella oli tässä tilanteessa?
- Verratkaa Elian rukousta Baalin pappien rukouksiin. Mikä ero?
- Miksi Elia nimitti tässä tilanteessa Herraa Abrahamin, Iisakin ja Jaakobin Jumalaksi?
- Elia ilmaisi rukouksessaan kolme syytä, miksi Herran pitäisi vastata hänelle. Mitkä ne syyt olivat?
- Elia tahtoi Herran osoittavan, että hän oli tehnyt ”kaiken tämän” hänen tahdostaan? Minkä kaiken?

Jakeet 38–39

- Salama ei voi iskeä kirkkaalta taivaalta. Mikä tuollainen kivet kuluttava tuli siis saattoi olla?
- Voiko kansan reaktiota mielestänne nimittää herätykseksi? Perustelkaa mielipiteenne.

Jae 40. Mooseksen laki langettaa epäjumalanpalvelijoille kuolemantuomion.

- Mitä Baalin pahaa papit olivat Israelin kansalle tehneet, niin että heitä piti rangaista näin ankarasti?
- Miten tällainen joukkoteloitus oli mahdollista suorittaa?

Jakeet 41–45. Vihdoin Elia pääsi rukoilemaan sateen tuloa: ”Ja kun hän taas rukoili, taivas antoi sateen ja maa tuotti jälleen hedelmää.” (Jaak. 5:18.) Jotkut pitävät Elian palvelijaa Sarpatin lesken poikana.

- Miksi sadetta ei olisi saatu ilman Elian esirukousta ja kansan uskonnustusta?
- Jos palvelija oli Sarpatin lesken poika (siis alun perin pakana), miten hän oli ehkä kokenut Karmelin tapahtumat?

Jae 46. Matkaa Karmelilta Jisreelin kesäpalatsiin oli 20 km. Elia juoksi tuon matkan sateessa.

- Miksi Elia halusi toimia Ahabin edelläjuoksijana?
- Mitä Elia ehkä odotti kuninkaanlinnassa tapahtuvan sinä iltana?
- Missä tässä tekstissä on Jeesus?

Lopuksi: Karmelin uhri oli Jeesuksen uhrin ennakkokuva. Jumalan Karitsan verta tarvittiin sovituksen välineeksi, jotta epäjumalanpalvelukseen sortunut kansa saisi syntinsä anteeksi ja voisi taas elää liitossa Herransa kanssa.

5. ELIA PAKOMATKALLA (1. Kun. 19:1–21)

Aluksi: Elia oli voittanut voimainmittelön Baalin pappien kanssa kuusi nolla. Nyt Isebel odotti Jisreelin kesäpalatsissa miestään palaavaksi. Muistamme, että Ahab oli ottanut mukaansa Karmelinvuorelle 450 Baalin pappia, eikä kuningattarelle ollut vielä kerrottu heidän kuolemastaan. Elia oli juossut Ahabin edessä Jisreelin palatsille asti, mutta jäänyt odottelemaan tilanteen kehittymistä jonnekin sen ulkopuolelle.

Jakeet 1–2

- Miten Isebel ehkä tulkitsi sen, että tuli oli polttanut Herran uhrin, mutta ei Baalin uhria?
- Miten Ahab selitti vaimolleen sen, ettei hän ollut asettunut vastustamaan Baalin pappien teloitusta?
- Uskoiko Ahab tässä vaiheessa, että Herra on ainoa oikea Jumala? Jos uskoi, miksi hän ei noussut puolustamaan Eliaa vaimonsa edessä?
- Miettikää, mistä syystä Isebel ei lähettänyt sotilaitaan tappamaan Eliaa heti samana iltana?

Jae 3

- Mitä Elia ehkä odotti Israelissa tapahtuvan Karmelin tulen ja sitä seuranneen sateen jälkeen?
- Miksi Elia pelästy näin suuresti, vaikkei ollut tätä ennen pelännyt sen enempää kuningasparin vihaa kuin Baalin pappien ylivoimaakaan?
- Jisreelistä Bersebaan on linnuntietä 120 km. Elia pakeni yön selkään pitkän ja rasittavan päivän jälkeen. Kuinka kauan matka Bersebaan ehkä kesti?
- Miksi Elia ei mennyt Jerusalemiin, jossa Juudaa hallitsi tuolloin hurskas kuningas Josafat?
- Arvaus: minne Elia aikoi paeta?
- Miksi Elia halusi olla yksin – miksi hän jätti palveluspoikansakin Bersebaan?
- Jos palveluspoika oli Sarpatin lesken poika, miten tämä ehkä koki pakomatkan ja eron Eliasta?

Jakeet 4–7. Kinsteripensas (Retama raetam) on hernekasveihin kuuluva autiomaan pensas, joka kasvaa 1 – 4 m korkeaksi.

- Miksi Elia kulki päivänmatkan erämaahan ja jäi sitten istumaan kinsteripensaan juurelle?
- Sanokaa selkokielellä, mitä Elia tarkoitti rukouksellaan jakeessa 4?
- Millaisessa tilanteessa hurskas uskovainenkin saattaa toivottaa itselleen kuolemaa?
- Mitä ajattelette siitä tavasta, miten Herra hoiti enkelin kautta masentunutta lastaan?
- Mitä Elia ymmärsi enkelin sanoista jakeessa 7?

Jakeet 8–10. Horebin vuori tarkoittaa Siinaita eli lain antamisen vuorta.

- Mitä yhteistä Elian erämaavaelluksella oli Israelin kansan erämaavaelluksen kanssa?
- Miksi Herra esitti Elialle kysymyksen, johon hän jo tiesi vastauksen?
- Vastatkaa Herran kysymykseen.
- Katsokaa Elian valitusta jakeessa 10. Mitkä asiat olivat tehneet profeetan epätoivoiseksi?
- Miksi profeetta teki kaiken onnettomuuden kansan, ei kuningashuoneen, syyksi? Huomatkaa, että kansa oli huutanut Karmelilla: ”Herra on profeetta!”
- Miten Elia koki oman tilanteensa? (Jos Elian valitukseen sisältyi syytös Herraa kohtaan, mikä se oli?)
- Verratkaa Israelin tilannetta tuolloin Länsimaiden tilanteeseen meidän aikanamme. Mitä yhteistä?

Jakeet 11–14. Kun laki oli annettu Horebilla, oli kansa pelännyt kuollakseen tulta ja maanjäristystä.

- Miten myrsky, maanjäristys ja tuli olivat löydettävissä Elian siihenastisesta toiminnasta?
- Mitä se tarkoittaa, ettei Herra ollut myrskyssä, maanjäristyksessä eikä tulella?
- ”Hiljainen humina” (englanniksi ”still small voice”) on parempi kääntää Kansan Raamatun tapaan: ”hiljainen, kuiskaava ääni”. Kysymys on äänestä, ei huminasta. Mitä tarkoittaa, että Herra tuli Elian luo **äänessä**?
- Miksi se ääni, jossa Jumala on läsnä, on usein hiljainen kuiskaus?
- Mitä sanonta ”hiljainen, kuiskaava ääni” kertoo meille Jeesuksesta?
- Miksi Herra kysyi uudelleen saman kysymyksen, ja Elia antoi uudelleen saman vastauksen?

Jakeet 15–18. Hasael oli Israelin vihollinen, ja Jehu hävitti Ahabin suvun. Elisa ei käyttänyt muuta miekkaa kuin Sanan miekkaa. Huomatkaa, että luku 7 on täydellisyyden luku Raamatussa.

- Mikä oli siis Herran vastaus Elian valitukseen jakeissa 10 ja 14?
- Miten kymmenelle heimolle tulisi käymään näiden jakeiden mukaan?
- Jos Israelissa oli tuohon aikaan miljoona asukasta, miten suuri prosentti heistä pysyisi uskollisena Herralle eikä lankeaisi epäjumalanpalvelukseen?
- Millaisiin vaikeuksiin nuo 7000 miestä, naista ja lasta joutuisivat Isebelin hallitsemassa maassa?
- Tämä on ensimmäinen kerta, kun Raamattu puhuu ”jäännöksestä”. Paavali sanoo siitä näin: (Vetäjä lukee Room. 11:2–5). Miten ajatusta jäännöksestä voidaan soveltaa Länsimaiden kristillisiin kirkkoihin?

Jakeet 19–21. Nämä jakeet käsitellään uudelleen Elisan yhteydessä. Mainittakoon tässä vain sen verran, että Elia ja Elisa ryhtyivät yhdessä elvyttämään Isebelin hävittämiä profeettakouluja.

- Miten Elian elämä muuttui tästä lähtien?

- Tämän jälkeen ei Elisan pelosta ja masennuksesta puhuta enää mitään. Mikä sai ne häviämään?
- Missä tässä luvussa on Jeesus?

Lopuksi: Evankeliumi Jeesuksesta on hiljainen, kuiskaava ääni, ei myrskyn eikä maanjäristyksen pauhu. Tuo ääni on sanoma Jeesuksesta, joka oli hiljainen ja nöyrä sydämeltään. Kuten Jesaja hänestä ennusti: *Ei hän huuda eikä melua, ei kuulu hänen äänensä kaduilla. Murtunutta ruokoa hän ei muserra, lampun hiipuvaa liekkiä hän ei sammuta...* (Jes. 42:2–3.)

6. NABOTIN VIINITARHA (1. Kun. 21)

Aluksi: Tässä välissä Ahab oli sotinut kaksi sotaa syyrialaisia vastaan ja voittanut ne Herran avulla. Rauhan tultua hän oli ryhtynyt harrastamaan maanviljelystä. Kuninkaalla oli kesäpalatsi Jisreelissä, ja nyt hän halusi tehdä sen viereen kunnollisen vihannesmaan. Ongelma oli se, että palstalla sijaitsi naapurin viinitarha, eikä isiltä perittyä maata saanut Mooseksen lain mukaan luovuttaa toisille (3. Moos. 25:23–28 ja 4. Moos. 36:7–). Huomatkaa, että viiniköynnös kasvaa vain hyvässä maassa, ja sen kasvattamiseen tarvitaan sukupolvien työ ja tietotaito.

Jakeet 21:25–26. Isebelhän oli koettanut hävittää Israelista kaikki Herran profeetat, myös Elian. Hänestä kerrotaan myöhemmin, että hän harjoitti haureutta ja noituutta (2. Kun. 9:22).

- Miksi Karmelinvuoren tapaus ei ollut saanut Ahabia kääntymään pois Baalin palvonnasta?
- Miksi suomalaisten on vaikea hylätä epäjumaliaan nimeltä raha, nautinto ja uususkonnollisuus?
- Mitä tarkoittaa sanonta, ”*Ahab oli myynyt itsensä tekemään sitä, mikä on paha Herran silmissä*”? (Myynyt kenelle? Mistä hinnasta?)
- Ahabilla oli kuollessaan 70 poikaa. Miten Isebel pystyi säilyttämään vaikutusvaltansa kuninkaaseen, jolla oli monta muutakin vaimoa?

Jakeet 1–3

- Mitä ajattelette Ahabin tarjouksesta jakeessa 2, onko se mielestänne reilu?
- Millaiselta mieheltä Nabot mielestänne vaikuttaa jakeen 3 perusteella?
- Mitä luulette, tiesikö Nabot, mihin vaaraan hän antautui kieltäytyessään kuninkaan tarjouksesta? Perustelkaa kantanne.

Jae 4–8

- Mitä se osoittaa Israelista, ettei kuningas voinut noin vain takavarikoida alamaisensa viinitarhaa?
- Millaiselta mieheltä Ahab vaikuttaa näissä jakeissa?
- Mitä ajattelette Isebelin toiminnasta jakeissa 7–8? (Miten kuningatar voi käyttää kuninkaan sinettiä kuin omaansa?)

Jakeet 9–10. Kirjeestä käy ilmi, että Isebel tunsikin jonkin verran Mooseksen lakia. Siinäkin kielletään Jumalan ja kuninkaan pilkkaaminen ja vaaditaan vähintään kahta todistajaa oikeudenkäynteihin. (5. Moos. 19:15; 2. Moos. 22:28.)

- Miten on mahdollista, että Isebelkin tunsikin jonkin verran Mooseksen lakia?
- Mikä Isebelin kirjeessä on mielestänne kaikkein törkeintä?
- Miksi Isebel ei kirjoittanut yksinkertaisesti: ”Tappakaa Nabot?” Mihin valeoikeudenkäyntiä tarvittiin?
- Miksi piti kuuluttaa paastokin ennen oikeudenkäyntiä?

Jakeet 11–13. Jumalan kiroamisesta Mooseksen laki tosiaan langetti kuolemantuomion. (3. Moos. 24:16)

- Mitkä seikat osoittavat, että kaupungin johtomiehet tiesivät syytöksen olevan tekaistun?
- Miten kunnialliset ja vieläpä jalosukuiset kansalaiset voivat suostua tuollaisen oikeusmurhan toimeenpanijoiksi? (Mitä se osoittaa, ettei yksikään kunnanvaltuutettu kieltäytynyt osallistumasta tähän oikeusmurhaan?)
- Mistä me saisimme rohkeuden toimia vastaavassa tilanteessa toisin kuin Jisreelin kunnanisät?
- Miettikää tämän tekstin valossa, miksi niin harva ihminen nousee vastustamaan esimerkiksi syntymättömien lasten murhaa eli aborttia?
- Mitä Nabot ehkä ajatteli kuunnellessaan häntä vastaan esitettyjä syytöksiä?
- Jos jokin asia lohdutti Nabotia tuossa oikeudenkäynnissä, niin mikä se oli?
- 2. Kun. 9:26 kertoo, että Nabotin pojatkin tapettiin. Miksi Isebel tahtoi surmauttaa heidätkin?
- Missä Jumala oli, kun Nabotille ja hänen pojilleen tehtiin tämä taivaaseen asti huutava vääryys?
- Verratkaa Nabotin oikeudenkäyntiä Jeesuksen oikeudenkäyntiin. Mitä yhteisiä piirteitä niistä löytyy?

Jakeet 14–16

- Miksi Ahab ei kysynyt vaimoltaan yhtään mitään kuullessaan Nabotin kuolemasta?
- Mitä se osoittaa, että Ahab lähti välittömästi kesäpalatsiinsa kuultuaan Nabotin kuolemasta?

Jakeet 17–24. Jerobeamin ja Baesan suvut olivat Israelin kaksi ensimmäistä dynastiaa. Hautaamatta jääminen ja ruumiin häpäisy olivat pahinta, mitä ihmiselle voi tapahtua tuossa kulttuurissa.

- Muutama vuosi aikaisemmin Elia oli paennut henkensä edestä kuningashuoneen vihaa. Mitä se osoittaa, että hän läksi nyt mukisematta tapaamaan Ahabia?
- Ahab ei ollut murhannut Nabotia. Miksi Herra kuitenkin kutsuu häntä murhaajaksi?
- Ahab oli nähnyt Elian viimeksi Karmelin voimainmittelyn päivänä. Mitä ajattelette sanoista, joilla hän nyt tervehtii profeettaansa?
- Katsokaa jakeita 19–24 ja miettikää, miksi Herra valitsi juuri tällaiset rangaistukset Ahabille, Isebelille ja heidän jälkeläisilleen?

Jakeet 27–29

- Mitä se osoittaa Ahabista, että hän säikähti Elian ennustusta noin paljon?
- Tekikö Ahab mielestänne oikean parannuksen? Jos ei, niin mitä siitä jäi vielä puuttumaan?

- Mitä jae 29 Herrasta osoittaa?
- Missä tässä luvussa on Jeesus?

Lopuksi: Nabotin oikeudenkäynti oli Jeesuksen oikeudenkäynnin ennakkokuva. Väriä todistajia palkattiin. Yksikään ääni ei noussut puolustamaan syytettyjä. Molempia syytettiin Jumalan ja kuninkaan tai keisarin pilkasta. Kumpikaan ei puolustanut itseään. Molemmat kuolivat viattomina. Erona oli vain se, että Jeesus kantoi ristinpuulle koko maailman syntien rangaistuksen, mukaan lukien Ahabin, Isebelin, sinun ja minun synnit.

7. PROFEETTA MIIKA JA AHABIN KUOLEMA (1. Kun. 22:1–38)

Aluksi: Valtakunta oli jakaantunut 80 vuotta aikaisemmin. Nyt Ahab oli solminut liiton Juudan kanssa ja lopettanut maiden väliset vihollisuudet. Hän oli myös voittanut kaksi sotaa Syyriaa (eli Aramia) vastaan. Samalla tavalla Ahab uskoi voittavansa kolmannenkin sodan ja saavansa takaisin Ramot-Gileadin alueen, joka oli kuulunut aikaisemmin Israelille. Se sijaitsi Jordanvirran takana, lähellä tärkeää karavaanireittiä. Ahab houkutteli sotaan liittolaistaan, Juudan kuningas Josafatia. Muistamme, että Ahab oli tehnyt jonkinlaisen parannuksen Nabotin murhan jälkeen.

Jakeet 1–4. Vetäjä lukee myös 2. Aik. 18:1–2.

- Miettikää, mikä sai uskovan kuninkaan Josafatin ottamaan pojalleen vaimoksi Isebelin kasvattaman naisen?
- Miten hurskas Josafat voi suostua Ahabin taivutteluihin ja lähteä sotaan, josta hänelle ei olisi mitään hyötyä?

Jakeet 5–6. Emme tiedä, olivatko nämä profeetat Elian profeettakoulujen kasvatteja. He saattoivat myös olla yhteydessä Betelin ja Danin sonnikkulttiin. Hurmos oli yleistä heidän keskuudessaan.

- Mitä se Ahabista osoittaa, että hän oli hankkinut hoviinsa 400 israelilaista profeettaa Baalin profeettojen kuoltua? Miten Isebel oli antanut sen tapahtua?
- Jos oletetaan, että nämä miehet olivatkin käyneet Elian profeettakoulua, mitä heille sen jälkeen oli tapahtunut?
- Profeetat ennustivat yksimielisesti voittoa Ahabille. Mitä luulette, uskoivatko he itse omaan ennustukseensa? Perustelkaa vastauksenne.

Jakeet 7–12. Vanhan käännöksen puimatanner tarkoittaa tässä toria, jolla viralliset asiat päätettiin. Miika oli ilmeisesti opiskellut Elian ja Elisan johdolla. Eliaa ei kutsuttu koskaan Samariaan (pääkaupunkiin).

- Josafatilla ei taatusti ollut tuollaista profeettalaumaa omassa hovissaan. Mikä sai hänet epäilemään 400 miehen yksituumaista ennustusta?
- Mitä Ahabin ja Josafatin sanat jakeissa 7–8 heistä molemmista paljastavat?
- Miksi Sidkia esitti kuninkaiden edessä performanssinsa?
- Katsokaa jakeita 10–12 ja kuvatkaa omin sanoin, miltä kaupunginportin aukiolla näytti ja millaisia ääniä sieltä kuului?

Jakeet 13–18

- Mitä lähetin sanat jakeessa 13 hänestä osoittavat?
- Mitä Miikan vastaus jakeessa 14 hänestä osoittaa?
- Katsokaa jakeita 14 ja 15. Mikä sai Miikan puhumaan ristiin itsensä kanssa? (Pelkäsikö Miika, vai oliko hän sarkastinen ja matki 400 profeettaa?)
- Miten Ahab älysi epäillä Miikan ennustusta jakeessa 15, vaikkei hän epäillyt 400 miehen profetiaa?
- Mitä jae 16 paljastaa Miikan ja kuninkaan aikaisemmista kohtaamisista?
- Katsokaa jaetta 17. Mitä Miika itse asiassa ennusti tulevasta sodasta?

Jakeet 19–23. Vetäjä lukee myös 2. Tess. 2:11–12.

- Mitä ajattelette tästä Miikan kertomuksesta?
- Mitä se näistä profeetoista osoittaa, että valheen henki oli voinut mennä heidän suuhunsa?
- Miksi valheen henki ei voinut mennä Miikan suuhun?
- Mikä ero on sillä, että ”Herra lähettää eksytyksen” tai että ”Herra eksyttää”?
- Miksi Ahab ei voi sanoa Herralle viimeisellä tuomiolla: ”Kaikki on sinun syytäsi. Sinähän lähetit valheen hengen minun profeettojeni suuhun”?
- Miten me voimme tietää, milloin valheen henki puhuu jonkun profeetan tai julistajan suun kautta?

Jakeet 24–28

- Miksi Miika ei ruvennut väittelemään Sidkian kanssa?
- Mitä ajattelette Miikan viimeisistä sanoista Raamatussa?

Jakeet 29–33. Syyrian kuningas oli käskenyt 32 upseeriaan tappamaan Ahabin ja jättämään muut rauhaan.

- Miten ihmeessä Josafat suostui lähtemään tähän sotaan kuultuaan Miikan ennustuksen?
- Mikä osoittaa, että Miikan sanat olivat kuitenkin tehneet Ahabiin jonkinlaisen vaikutuksen?
- Miksi Ahab käski Josafatin pitää yllään kuninkaallisen asunsa?

Jakeet 34–38. Ahabin haava saattoi olla pelkkä lihashaava, joka olisi voinut sidottuna parantua.

- Mikä Ahabin haavoittumisessa on erikoista ja yllättävää?
- Miksi Ahabin haavaa ei sidottu?
- Miksi Herra ei antanut Ahabin kuolla kertaslaagilla, miksi tuo tuntikausia kestänyt verenvuoto?
- Millainen on ihmisen tila, jos hän kuolee sitomattoman haavan verenvuotoon?
- Ahab oli katunut jo aikaisemmin Nabotin murhaa (21:27). Mitä hän ehkä nyt ajatteli elämästään ja lähestyvistä kuolemastaan?
- Mitä Nabot-vainaan vaimo ja tyttäret ehkä ajattelivat kuullessaan, että koirat olivat nuoleskelleet Ahabin verta?
- Miten Isebel ehkä miehensä kuolemaan suhtautui? Entä Elia?

Jakeet 39–40. Ahab oli hallinnut Israelia vuosina 874–853, yhteensä 21 vuotta. Norsunluupalatsista puhutaan Raamatussa vain Salomon ja Ahabin yhteydessä.

- Millaisen arvion antaisitte Israelin kuningas Ahabin elämästä ja kuolemasta?
- Missä Jeesus on tässä luvussa?

Lopuksi: Kenestäkään toisesta pohjoisvaltio Israelin kuninkaasta ei puhuta Raamatussa yhtä paljon kuin Ahabista. Herra kutsui häntä yhteyteensä ensin Elian ja sitten Miikan kautta. Voisiko mitenkään olla mahdollista, että tapaisimme hänet vielä taivaassa? Ahab oli käynyt Jerusalemissa tyttärensä häissä – olihan hän saattanut käydä silloin temppelissäkin ja uhrata oikean syntiuhrin, joka viittaa Vanhassa testamentissa aina Jeesukseen, Jumalan Karitsaan...

8. ELIAN VIIMEINEN TEHTÄVÄ SAMARIAN HOVISSA (1. Kun. 22:52 – 2. Kun. 1:18)

Aluksi: Ahab kuoli vuonna 853 hallittuaan Israelia 21 vuotta. Kuollessaan hän jätti jälkeensä 70 poikaa, joista Ahasja lie-
nee ollut vanhin. Ahasjan äidin nimeä ei mainita Raamatussa, mutta jakeesta 1. Kun. 22:53 päätellen se on Isebel, joka
muuten yhä oli elossa. Ahasja palvoi kultaisia sonnipatsaita, mutta myös Baalia. Elia oli tässä vaiheessa ollut profeettana pa-
rikymmentä vuotta ja koettanut kitkeä Baalin palvontaa Israelista. Viimeiset vuodet hän oli opettanut Elisan kanssa kolmessa
profeettakoulussa.

Jakeet 22:52–54. ”Jerobeamin synti” tarkoittaa sonnipatsaiden palvontaa.

- Millainen jumalakuva oli Ahasjalla, joka palvoi – ehkä Herran ohella – kultaisia vasikoita ja Baalia?
- Ahasja tiesi varmasti kolmesta kuivuuden vuodesta ja Karmelin voimainmittelöstä. Miksi nämä tapaukset eivät näytä vaikuttaneen häneen millään lailla?

Jakeet 2. Kun. 1:1–2. Ekron oli 70 km päässä Samariasta sijaitseva filistealaiskaupunki. Sen temppeli oli suosittu pyhiin-
vaelluspaikka, koska siellä väitettiin tapahtuvan ihmeitä. Temppelissä olevaa Baalin patsasta kutsuttiin Baal-Zebuliksi, mikä
tarkoittaa ”Prinssi Baalia”. VT:ssä nimi on väännetty Baal-Sebubiksi, ”Kärpästen herraksi”. Jeesuksen aikaan Saatanaa ni-
mitettiin Belsebuliksi (Matt. 12:24).

- Miettikää eri syitä, miksi Ahasja putosi kattohuoneensa ikkunasta?
- Millaisia vammoja Ahasja ehkä sai; hänhän joutui vuoteen omaksi?
- Jos Ahasja olisi halunnut pyytää apua Herralta, miten hän olisi toiminut?
- Miksei Ahasja pyytänyt Baal-Sebubilta parantumista, vaan vain tietoa sairautensa lopputuloksesta?
- Miksi juutalaiset käyttivät Jeesuksen aikaan epäjumalan nimen väännöstä paholaisen nimenä?

Jakeet 1:3–4

- Millä mielellä luulette Elian lähteneen viemään kovaa viestiään Ahabin pojalle?
- Miettikää, miksi seuraava kysymys toistetaan 1. luvussa kokonaista kolme kertaa: ”Eikö Israelissa muka ole Jumalaa, kun teidän pitää käydä kuulemassa Baal-Sebubia.” (3, 6 ja 16)?
- Mitä luulette, moniko prosentti suomalaisista pyytää vastaavassa tilanteessa apua Herralta, ja moniko prosentti turvau-
tuu ennustajien, selvänäkijöiden, spiritismin tai new agen apuun?
- Miten ennustajat, selvänäkijät, horoskoopit, spiritismi ja new agen uskonnollisuus vaikuttavat ihmisiin, jotka niihin
turvautuvat? (Voiko niihin mielestänne turvautua jumalauskon ohella?)
- Mitä ajattelette siitä, että Jeesusta syytettiin kerran samasta synnistä, kuin mistä Elia nyt syytti Ahasjaa: yhteistyöstä
Belsebulin kanssa?

Jakeet 5–8. Tämä on ainoa kohta Raamatussa, jossa puhutaan Elian vaatetuksesta.

- Mistä se kertoo, etteivät lähetit jatkaneet matkaansa Ekroniin, vaan palasivat takaisin Samariaan?
- Miettikää, miksi Elia pukeutui aina taljaan ja nahkavyöhön?
- Mistä se kertoo, että Ahasja tunsikin Elian vaatetuksen, mutta Ekronin retkikunta ei sitä tuntenut?
- Miksi Johannes Kastaja pukeutui runsaat 800 vuotta myöhemmin samanlaiseen asuun kuin Elia?

Jakeet 9–12. Huomatkaa, että tuli oli iskenyt Karmelin alttarille Elian rukouksen voimasta. Tässä saattoi olla kysymyksessä
salama.

- Miksi Elia jäi istumaan mäen päälle eikä lähtenyt jonnekin muualle?
- Mitä Ahasja luuli voittavansa yrittäessään pidättää Elian?
- Miksi yhtä ainutta profeettaa pidättämässä piti olla kokonaista 51 miestä?
- Kumpi tappoi nuo 50 miestä, Jumala vai Elia? Perustelkaa vastauksenne.
- Mikä sai toisen upseerin lähtemään Elian luo, vaikka hän tiesi ensimmäisen kuolleen?
- Miksi Jumala rankaisi noita sataa miestä noin ankarasti – mikä oli heidän syntinsä?
- Missä tilanteessa sotilaan ei pidä totella esimiehensä käskyä?

Jakeet 13–15

- Mikä oli ero kolmannen upseerin **uskossa** verrattuna kahden ensimmäisen upseerin **uskoon**?
- Miksi Elia saattoi lähteä kaikessa rauhassa kolmannen upseerin mukaan?

Jakeet 16–18. Tämä oli muuten Elian viimeinen käynti Samarian hovissa. Edellisen ja ehkä ainoan vierailun hän oli tehnyt
silloin, kun hän oli ennustanut Ahabile kuivuuden tuloa.

- Miksi Ahasja ei antanut pidättää Eliaa heti, kun tämä saapui Samarian hoviin?
- Millaisia olivat ehkä Ahasjan viimeiset elinpäivät tai viikot hänen kuultuaan Jumalan tuomion?
- Miksi tämä episodi on kirjoitettu Raamattuun – mikä on sen sanoma jälkipolville?
- Miksi Herra halusi nimittää jokaiselle Israelin ja Juudan kuninkaalle omat profeettansa, kuten hän oli nimittänyt Elian
Ahabin suvun profeetaksi?
- Miten arvioisitte Elian onnistuneen Ahabin suvun profeettana? Jeesuksen opetuslapset pyysivät saada hävittää erään
samarialaiskylän taivaasta iskevällä tulella, koska se ei suostunut ottamaan Vapahtajaa vastaan. Jeesus nuhteli heitä
sellaisista puheista. (Luuk. 9:51–56.)

- Miksi Jeesus kieltäytyi toimimasta samalla tavalla kuin Elia?
- Mikä on niiden ihmisten erehdys, jotka väittävät Raamattua väkivaltaa ihannoivaksi kirjaksi?

Lopuksi: Jeesusta kohtasi vielä paljon kauheampi rangaistus kuin Ahasjan sotamiehiä: Jumalan vihan salama iski häneen täydellä voimallaan hänen riippuessaan ristillä. Ahasja-parkakin olisi voinut saada syntinsä anteeksi, jos olisi turvautunut oikeaan uhriin ja Jumalan Karitsaan, joka kantoi myöhemmin maailman synnit ristinpuulle. Sen sijaan hän turvautuikin vain tyhjiin epäjumaliin, jotka eivät voineet häntä auttaa.

9. ELIA OTETAAN TAIVAASEEN (2. Kun. 2; Luuk. 9:28–31)

Taustaa: Elia ja Elisa olivat pyörittäneet Pohjoisvaltion eteläosassa kolmea profeettakoulua, joista yksi sijaitsi Gilgalissa, toinen Betelissä ja kolmas Jerikossa. He olivat myös pitäneet yllä 7000:n israelilaisen uskoa. Kuninkaana oli nyt Ahabin ja Isebelin toinen poika Joram. Hänestä kerrotaan, että hän poisti Baalin patsaan Samariasta, mutta jatkoi kultaisten sonnien palvomista.

Alustavat kysymykset

- Millaisia olivat Elian toiminnan viimeiset vuodet verrattuna ensimmäisiin?
- Mitä se osoittaa, ettei Isebel enää vainonnut profeetanoppilaita?
- Miettikää, mitä profeettakoulut merkitsivät Israelin uskonnolliselle elämälle ja 7000 uskovaalle?
- Mitkä voisivat olla meidän päivinämme profeettakouluja vastaavia laitoksia?

Jakeet 2:1–2. Katsokaa karttaa. Gilgal ja Jeriko sijaitsivat melko lähellä toisiaan Jordanin laaksossa, Betel oli taas 20 km päässä sisämaan vuoristossa muutama sata metriä merenpinnan yläpuolella.

- Miksi Elia halusi kulkea yksin viimeisen matkansa Betelille – vai halusiko hän?
- Mitä Elisan vastaus hänestä osoittaa?

Jakeet 2:3–4. Katsokaa vielä karttaa.

- Miten kauan Elialta ja Elisalta ehkä meni, kun he kulkivat Gilgalista Beteliin ja sieltä Jerikoon?
- Mitä tämä matka osoittaa viimeistä päiväänsä maan päällä elävän Elian ruumiinkunnosta?
- Miettikää, miksi Herra oli ilmoittanut Elian poislähdöstä näin monelle ihmiselle. Miksi hän oli ilmoittanut senkin, että hänet otettaisiin pois Elisan ”pään ylitse” (1938 käännöksen mukaan)?
- Miksi Elia koetti taas karistaa Elisaa kannoiltaan – vai koettiko hän?

Jakeet 5–7. Muistamme, että Elia on Horebin vuorella valittanut olevansa ainoa profeetta koko maassa.

- Miksi Elia halusi käydä viimeisenä päivänään kaikissa profeettakouluissaan?
- Mitä se ihmiselle merkitsee, että hän saa elämänsä lopussa ikään kuin käydä läpi elämäntyönsä?
- Miten kristityn ihmisen pitäisi hyvästellä sukulaisensa ja ystävänsä?
- Millainen tunnelma vallitsi ehkä profeettakouluissa tuona päivänä?
- Miksi Elisa ei halunnut puhua Elian lähdöstä mitään, katsokaa jakeita 2, 4 ja 6?
- Miksi nuo 50 profeetanoppilasta läksivät Elian ja Elisan perään?

Jakeet 8–10. Elian viitta oli se sama kamelinvuota, jonka tämä oli kymmenisen vuotta aikaisemmin heittänyt Elisan päälle kutsuessaan hänet Herran työhön. Veden jakaantumisen Raamattu on kertonut jo kahdesti: Kaislameri jakaantui Mooseksen aikaan ja Jordan jakaantui Joosuan aikaan.

- Miettikää, miksi Herra tahtoi ottaa Elian taivaaseen Jordanin itäpuolelta?
- Kun katsotte näitä jakeita, mitä huomaatte Elian jumalasuhteesta?
- Mikä merkitys Jordanin jakautumisella oli Elialle, Elisalle, profeetanoppilaille ja Israelin kansalle?
- Kaksinkertainen osa tarkoittaa Raamatussa yleensä esikoisen saamaa perintöosaa. Mitä Elisa tarkoitti pyytäessään kaksinkertaista osaa Elian hengestä?

Jakeet 11–14. Vain Enok, Adamista seitsemäs, oli saanut tätä ennen nousta kuolematta taivaaseen.

- Kuvailkaa omin sanoin jakeen 11 tapahtumia: miten Elia tarkkaan ottaen nousi taivaaseen?
- Luetaan jae 12 molemmista käännöksistä. Mitä Elisa tarkoitti sanoillaan ja käytöksellään tässä jakeessa? (Missä mielessä Elia oli ollut Israelille parempi suojelija kuin vahva armeija?)
- Mitä jae 12 puhuu meille Suomen puolustuksesta?

Jakeet 15–18

- Miksi Elisa halusi torpata etsintäoperaation?
- Mitä hyötyä tai haittaa siitä oli, että 50 nuorta miestä haravoivat tuota seutua kolmen päivän ajan?
- Koska Elian perhettä ei mainita tekstissä, sitä ei varmaan ollut olemassakaan. Emme siis tiedä edes hänen heimoaan tai isänsä nimeä. Miettikää vielä kerran, miksi Raamattu ne salaa, ja miksi VT:n ensimmäisen varsinaisen profeetan piti olla ”yksinäinen susi”.
- Missä tässä luvussa on Jeesus? Luuk. 9:28–31. Muistamme, että Herra oli itse haudannut Mooseksen Nebon vuorelle.
- Miksi juuri noiden kahden VT:n henkilön piti olla läsnä Kirkastusvuorella?
- Mitä Jeesuksen kohtaaminen merkitsi Elialle kaiken hänen kokemansa jälkeen?
- Nuo kolme puhuivat siis Jeesuksen poislähdöstä (kreikaksi ”exodus”)? Mitä uutta Elia ehkä ymmärsi Jumalan suunnitelmasta tämän keskustelun aikana?
- Mikä oli Elian tehtävä Jumalan pelastushistoriassa?

Lopuksi: Keskustellessaan Jeesuksen poislähdöstä Elia varmaan tajusi, mikä ihmeellinen suunnitelma Jumalalla oli aina ollut syntisten pelastamiseksi. Samalla hän ymmärsi, mihin ”pieni, hiljainen ääni” oli viitannut Horebin vuorella: evankeliumiin Jeesuksesta, joka seisoi nyt hänen kanssaan samalla vuorella valmiina kärsimään koko maailman syntien rangaistuksen.

10. KYNTÖMIES KUTSUTAAN PROFEETANOPPILAAKSI (1. Kun. 19:19–21 ja 2. Kun. 2)

Aluksi: Elisa oli kotoisin Jordanin laaksosta Abel Meholasta. Hänen isänsä Safat oli hurskas mies, ei palvonut Baalia ja antoi pojalleen nimen ”Jumala pelastaa”. Perhe oli varakas; se omisti 12 härkäparia ja vähintään 11 palvelijaa. Safatin talossa oli kuultu huhuja Karmelinvuoren voimainmittelöstä ja iloittu Elian voitosta. 3½ vuoden kuivuus oli juuri päättynyt. Vettä oli saatu, ja kyntämään oli päästy. Elia (joka oli yhä Isebelin tappolistalla) oli tulossa Horebin vuorelta, jossa hän oli valittanut Herralle yksinäisyyttään. Silloin Herra oli luvannut hänelle Elisan opetuslapseksi. Elisan ikä tässä vaiheessa noin 20 vuotta ja vuosi oli noin 860 eKr.

Jae 19:19. Elian viitta oli tuo kuuluisa kamelinvuota.

- Miettikää, millaista nuoren Elisan elämä oli ollut isänsä maatilalla siihen asti.
- Millaisia tulevaisuuden haaveita Elisalla ehkä oli?
- Kuvitelkaa kyntämistä puuauroilla ja 12 härkäparilla. Miten se oikein sujui?
- Miksi Elia ei kutsunut Elisaa seuraansa suusanallisesti vaan heittämällä viitan hänen päälleen?
- Kuvitelkaa Elisan sydämen aivoituksia sillä hetkellä, kun profeetan viitta putosi hänen päälleen?

Jae 20. Emme tiedä, oliko Elisalla veljiä. Tässä jakeessa ei ainakaan heitä mainita. Jos heitä olikin, he olivat varmaan liian nuoria peltotöihin.

- Miten Elisa tajusi sanoittakin, mitä Elia viitanheitollaan tarkoitti?
- Mistä se kertoo, että Elisa oli heti valmis lähtöön?
- Mitä Elisa aikoi ehkä sanoa isälleen ja äidilleen? (Pyysikö hän heiltä lähtölupaa?)
- Mitä vanhimman – tai ainoan – pojan päästäminen kotoa etsintäkuulutetun profeetan palvelijaksi osoitti Elisan vanhemmista?

Jae 21. Uusi käänös käyttää tässä jakeessa uhri-sanaa. Yhdestä härästä saadaan ruokaa yli 300 hengelle.

- Miksi pelkkä vanhempien suuteleminen hyvästiksi ei loppujen lopuksi riittänytään Elisalle?
- Miksi Elisa halusi uhrata yhteysuhrin ennen kotoa lähtöään? Mikä oli sen hengellinen merkitys?
- Miksi Elisa poltti ikeen ja auran, eikä muuta polttopuuta olisi löytynyt?
- Ketä muita näihin lähtöjuhliin ehkä kutsuttiin?
- Elia oli käskenyt Elisan kiirehtiä. Arvioikaa, kauanko aikaa lähtöjuhlaan ja sen valmisteluihin meni?
- Luuletteko, että Elisa ja hänen vanhempansa pelkäsivät näiden jäähyväisten jäävän lopullisiksi? Perustelkaa vastauksenne.
- Jeesus sanoi: ”*Jokainen, joka on luopunut taloista tai veljistä tai sisarista tai isästä tai äidistä tai lapsista tai pelloista minun nimeni tähden, on saava monin verroin takaisin ja perivä iankaikkisen elämän.*” (Matt. 19:29*) Miten tämä lupaus toteutui Elisan ja hänen vanhempiensa kohdalla?

Nyt Elia ryhtyi perustamaan uudelleen profeettakouluja, jotka Isebel oli hävittänyt. Elisa oli varmaan hänen ensimmäinen oppilaansa. Kouluja oli ainakin kolme, ja ne sijaitsivat Pohjoisvaltion eteläosassa. Oppilaita niissä oli lopulta toista sataa. Kouluissa opiskeltiin Mooseksen lakia, psalmilaulua ja Israelin historiaa. Oppilailla oli myös jokin käsityöammatti. Isebel ei ilmeisesti puuttunut näihin kouluihin.

- Mikä oli profeettakoulujen merkitys Israelin jäännökselle eli 7000 uskovalle miehelle ja naiselle?
- Mikä veti nuoria miehiä profeettakouluihin?

Jakeet 2. Kun. 2:1–15. Tämän luvun opiskelimme jo viime kerralla, joten teksti luetaan hiljaa tai vetäjä referoi sen lyhyesti. Tässä vaiheessa Elisa oli ollut Elian seurassa kymmenisen vuotta. Hän oli noin 30-vuotias ja palvelisi Herraa 80-vuotiaaksi saakka.

- Mitä kaikkea luulette Elisan oppineen Elian kanssa viettämänsä vuosikymmenen aikana?
- Mitä Elisalle merkitsi se, että hän sai olla todistamassa Elian lähtöä? (Mitä kaikkea Elisan päässä pyöri hänen katsellessaan tulisten vaunujen häipymistä taivaan sineen?)
- Elia oli heittänyt viittansa Elisan päälle kutsuessaan tätä seuraansa. Mitä Elialle merkitsi, että hänen opettajansa jätti viitan hänelle maan päältä lähtiessään?
- Miksi Elisan ensimmäisen ihmeen piti olla samanlainen kuin Elian viimeinen ihme oli ollut?
- Katsokaa jaetta 15. Mistä syystä Elisalla oli heti sama auktoriteetti kuin Elialla oli ollut?

Jakeet 19–22. Jeriko sijaitsee 240 m merenpinnan alapuolella. Joosua oli muinoin hävittänyt kaupungin ja kironnut sen miehen, joka rakentaisi sen uudelleen (Joos. 6:26). Muurit oli pystytetty vasta Ahabin hallitusaikana, ja rakentaja oli tosiaan menettänyt kaksi poikaansa (1. Kun. 16:34). Huomatkaa, että Mooseskin oli muinoin parantanut Maran keitaan lähteen veden heittämällä siihen puupalan. (2. Moos. 15:23–25).

- Miettikää, miksi Jerikon vesi oli saastunutta?
- Mitä tässä oikein tapahtui, mikä paransi Jerikon veden?
- Elisa toimi jakeessa 21 ensimmäistä kertaa Herran puhutorvena. Mitä hänen sanansa hänestä osoittivat?
- Mitä tämä ihme merkitsi jerikolaisille ja Elisan maineelle?

Jakeet 23–25. Heprean sana, joka on käännetty ”pikkupojaksi” voi tarkoittaa myös nuorta miestä. Elisa oli menossa Betelin profeetakouluun ensimmäistä kertaa sen johtajana, mutta lähistöllä sijaitsi myös kultaisen vasikan palvontapaikka. Nuoret miehet kuuluivat varmaan sen opetuslapsiin. Ehkä Elisalla oli päässään jonkinlainen ”tonsuuri”, joka osoitti hänen olevan Herran profeetta.

- Mitä te tästä episodista ajattelette?
- Jos nuorilla miehillä oli jokin muu motiivi kuin Elisan ulkonäön pilkkaaminen, mikä se voisi olla?
- Katsokaa tarkkaan, kuka tässä tekstissä tekee ja mitä. (Kumpi tappoi nuorukaiset, Elisa vai Jumala?)
- Missä näissä teksteissä on Jeesus?

Lopuksi: On hyvä muistaa, että Jeesus itse suostui tulemaan kirotuksi säästääkseen meidät siltä kohtalolta. *Kristus on lunastanut meidät lain kirouksesta, kun hän tuli kiroukseksi meidän edestämme – sillä kirjoitettu on: ”Kirottu on jokainen, joka on puuhun ripustettu.”* (Gal. 3:13.)

11. ELISAN IHMEITÄ (2. Kun. 4:1–7, 38–44, 6:1–7)

Aluksi: Tällä kertaa käsittelemme neljää Elisan tekemää ihmettä. Kaikki ne ovat yhteydessä profeettakouluihin, joista Elisa jäi vastuuseen Elian poistuttua maan päältä. Pääsemme selville, että yhdessä profeettakoulussa saattoi olla jopa satakunta oppilasta, ja että jotkut profeetanoppilaat toivat perheensäkin asumaan noiden koulujen yhteyteen. Elisa toimi siis Pohjoisvaltio Israelin alueella. Juudassa ei ilmeisesti ollut mitään vastaavia kouluja. Siellä opetustyötä hoitivat aaronilaiset papit.

Jakeet 4:1–2

- Millaista tämän naisen elämä oli ehkä ollut aviomiehen vielä eläessä ja perheen asuessa profeettakoulun yhteydessä? (Mitä tämä asumisjärjestely vaikutti vaimon ja lasten [uskon]elämään?)
- Velkoja oli ilmeisesti tyhjentänyt jo talon kaikesta irtaimesta, ks. jae 2b. Miettikää, miten perheenisä-profeetanoppilas oli voinut velkaantua noin pahasti?
- Millä mielellä hurskas profeetanoppilas jätti ehkä tämän maailman tietäessään, että velka jäi lesken ja poikien maksettavaksi?
- Kuvitelkaa, millaista lesken ja hänen poikiensa elämä oli ollut perheenisän kuoltua.
- Mooseksen lain mukaan velkavankeuteen joutunut orja oli päästettävä vapaaksi seitsemän vuoden kuluttua (2. Moos. 21:1–2). Mitä leskiäidille tapahtuisi, jos hänen poikansa vietäisiin muualle orjiksi seuraavien kuuden vuoden ajaksi?
- Mistä se on osoitusta, että leski tunsu Elisan, ja Elisa tunsu lesken?

Jakeet 3–5. Oliiviöljy oli tuohon aikaan suhteessa kalliimpaa, kuin mitä se on nykyisin. Tietynlaista öljyä käytettiin myös ihonhoitoaineena.

- Mitä leski ja pojat ehkä miettivät lainatessaan naapureiltaan astioita? Mitä naapurit ajattelivat antaessaan niitä lainaksi?
- Arvatkaa, monenko litran edestä perhe sai lainatuksi astioita naapureiltaan.
- Miksi tämän ihmeen piti tapahtua suljettujen ovien takana?

Jae 4:6–7

- Missä suhteessa Elisan tekemä ihme muistutti Elian Sarpatissa tekemää ihmettä?
- Mikä ero Jumalan ihmeillä on hokkuspokkus-taitatemppujen kanssa? (Miksi Jumala ei tee sellaista ihmettä, että hän olisi esimerkiksi taikonut kultaharkon lesken pöydälle?)
- Mikä oli tämän ihmeen merkitys muille profeetanoppilaille ja heidän perheilleen?

Jakeet 4:38–41. Elisa siis kiersi koulusta toiseen ja asui välillä Samarian kaupungissa. Huomatkaa, että nälkä oli yksi niistä kirouksista, joilla Herra oli uhannut liittonsa rikkonutta kansaa (5. Moos. 28:18, 23–24).

- Millä eri tavoilla nälänhätä vaikuttaa ihmisten elämään?
- Mistä se kertoo, että Elisa käski pistää padan tulelle tällaisessa tilanteessa?
- Miten kourallinen jauhoja voi muuttaa ruuan maun ja poistaa siitä mahdollisen myrkyn?
- Mikä yhteys on ruuantuotannolla ja Jumalan siunauksella tai kirouksella meidänkin päivinämme?

Jakeet 42–44. Mooseksen lain mukaan ensimmäiset uutisleivät piti viedä temppeliin uhrilahjaksi (3. Moos. 23:14). Koska temppeli oli rajan takana Juudassa, veivät israelilaiset oletettavasti lahjansa kultaisten sonnien palvontapaikoille. Tekstimme mies toi kuitenkin leivät ja jyvät Gilgalin profeettakouluun, jonne Baal-Salisasta oli matkaa useita kymmeniä kilometrejä.

- Mikä sai tuon miehen kulkemaan jopa kahden päivän matkan vain tuodakseen 20 leipää ja paahdettuja jyviä Elisan profeettakouluun?
- Keitä olivat ne ihmiset, jotka tahtoivat tukea Elisan profeettakouluja ja miksi he niin tekivät?
- Miten profeettakouluissa ehkä suhtauduttiin siihen, että ruokaa oli joskus niukasti? Olihan paikalla vaimoja ja lapsiakin.
- Miten Elisa rohkeni sanoa jakeen 43 lupauksen?
- Mitä luulette, muistivatko Jeesuksen opetuslapset tämän kertomuksen jakaessaan viittä leipää ja kahta kalaa 5000 miehelle? Jos muistivat, mitä se heihin vaikutti?
- Miksi Herra antaa monen hyvää työtä tekevän kristillisen järjestön kitkuttaa vararikon partaalla?
- Mistä mekin saisimme uskon siihen, että Herra kyllä pitää meistä huolen elämämme loppuun asti?

Jakeet 6:1–4. Jordanin laaksossa kasvoi setripuita, jotka saattoivat olla korkeitakin.

- Mitä nämä jakeet kertovat meille profeettakoulujen elämästä ja arjesta?
- Miettikää näiden jakeiden valossa, miten suuri oli se koululuokka, joka saatiin nyt rakennetuksi?
- Mitä jakeet 3–4 kertovat meille profeetanoppilaiden ja Elisan suhteesta?

Jakeet 6:5–7. Rauta oli tuohon aikaan kallisarvoista metallia. Useimmilla profeetanoppilailta oli luultavasti vain pronssikirves mukanaan. Vain yksi heistä oli saanut jostain lainatuksi rautakirveen.

- Mitä profeetanoppilaille olisi ehkä tapahtunut, jollei hän olisi palauttanut kirvestä sen omistajalle?
- Miksi tätä ihmettä on vaikeampi uskoa todeksi kuin monia muita ihmeitä? Millä perusteella voimme kuitenkin uskoa, että se on totta?
- Miten Jeesuksen kävely veden päällä muistuttaa tätä ihmettä? Kokoavat kysymykset:
- Miksi nämä ihmeet on kirjoitettu Raamattuun?

- Mitä merkitystä on sillä, että kaikki nämä ihmeet tapahtuivat juuri profeettakouluissa?
- Mitä Elisan tekemät ihmeet kertovat meille Jeesuksesta ja hänen ihmeistään?
- Raamatussa ihmeitä tapahtuu vain kolmena ajanjaksona: Mooseksen ja Joosuan aikaan, Elían ja Elisan aikaan sekä Jeesuksen ja alkukirkon aikaan. Miettikää, miksi ihmeitä ei ole tapahtunut samassa määrin koko Jumalan kansan historian aikana?
- (Jos on aikaa:) Kerro joki ihme, jonka olet itse kokenut.

Lopuksi: Profeettakoulussa 20 leipää riitti sadalle miehelle. Jeesuksen aikaan 5 leipää ja 2 kalaa riittivät 5000 miehelle. Jeesuksen antama ehtoollisleipä, hänen oma ruumiinsa, riittää kaikille maailman kristityille maailman loppuun saakka.

12. ELISA SODASSA (2. Kun. 3)

Taustaa: Moab oli ollut Daavidin ajoista asti Israelin alusmaa ja maksanut sille veroja. Ahabin kuoleman jälkeen se oli kuitenkin itsenäistynyt. Israelin uusi kuningas Joram, Ahabin ja Isebelin poika, päätti valloittaa sen takaisin ja houkutteli mukaansa sotaan Juudan kuninkaan Josafatin. Kumma kyllä, hurskas Josafat oli ottanut pojalleen vaimoksi Ahabin ja Isebelin tyttären. Tuolta ajalta on säilynyt ns. Mesan kivi eli Moabin kuninkaan piirtokirjoitus. Siinä kuvataan Moabin ja Israelin välisiä sotia ja väitetään Moabin voittaneen ne kaikki Kemos-jumalansa avulla.

Alustavat kysymykset: Kun Josafat oli palannut edelliseltä Israelin kanssa tekemältään sotaretkeltä, oli eräs profeetta kritisoinut häntä näin: *"Pitkö sinun auttaa jumalatonta? Sinähän olet Herran vihollisten ystävä. Tämän vuoksi sinua kohtaa Herran viha."* (2. Aik. 19:2.)

- Miksi Juudan Josafatin olisi pitänyt pysytellä erossa Pohjoisvaltio Israelin kuninkaiden sodista?
- Mitä ajattelette siitä, että Herra voi vihastua uskovaan, koska tämä on hänen vihollistensa ystävä?
- Ketkä ovat meidän päivinämme Herran vihollisia?
- Millaisissa tilanteissa kristittyjen ei pitäisi tehdä yhteistyötä Herran vihollisten kanssa?

Jakeet 1–3. Muistamme, että Ahab oli rakennuttanut Samarian kaupunkiin Baalin temppelin ja pystyttänyt sinne Baalin patsaan. Isebel oli yhä elossa ja hyvissä voimissa.

- Miettikää, mikä sai Joramin hävittämään Baalin patsaan? (Oliko Josafatilla ehkä osuutta asiaan?)
- Mitä Joramista kertoo se, että hän hävitti Baalin patsaan äitinsä eläessä?
- Miksi Joram ei luopunut saman tien Jerobeamin synnistä eli sonnipersaiden palvonnasta?

Jakeet 4–9. Katsokaa karttaa. Moabin pohjoisraja oli hyvin linnoitettu, joten Joram päätti hyökätä sinne etelästä käsin. Hänen oli marssittava ensin Juudan ja Edomin läpi runsaat 300 km, joista 100 km autiomaassa. Edom oli tuohon aikaan yhä Juudan alusmaa.

- Oliko tämä mielestänne oikeutettu sota? Perustelkaa kantanne.
- Miettikää, miksi Josafat lähti tähänkin sotaan ja vieläpä niin innokkaasti kuin mistä jae 7 kertoo?
- Kuninkaat olivat siis sukulaisia; Josafat oli Joramin siskon appi. Millä tavalla ei-uskovat sukulaiset saattavat vaikuttaa kristittyjen arvomaailmaan?
- Mitä sotaretkelle olisi tapahtunut, jolleivät miehet olisi saaneet vettä muutaman tunnin sisällä?

Jakeet 10–14. Sanonta ”kaataa vettä jonkun käsille” viittaa henkilökohtaiseen palvelijaan.

- Joram siis uskoi sonnipersaiden ohella myös Herraan. Millaiseen Herraan hän uskoi jakeiden 10 ja 13b perusteella?
- Mikä ero oli Joramin ja Josafatin uskossa?
- Miksi Josafat ei ollut kysynyt Herran tahtoa ennen tälle sotaretkelle lähtemistään?
- Miettikää, miksi Elisa oli lähtenyt sotajoukon mukaan? (Mitä hän oli lähtenyt tekemään?)
- Mikä oli suomalaisten sotilaspastoreiden tehtävä Talvi- ja Jatkosodassa?
- Mistä se kertoo, ettei kuningas Joram edes tiennyt Elisan olevan mukana sotaretkellä?
- Miten Elisa uskalsi puhua noin epäkohteliaasti kuninkaalleen?
- Mikä sai Elisan arvostamaan Josafatia, vaikka tämä olikin lähtenyt ”soitellen sotahan”?

Jakeet 15–20. Armeija oli nyt Kuolleiden meren eteläpuolella. Idässä kohosivat Edomin vuoret. Ruokauhri ilmoittaa tässä kellonajan: se uhrattiin Jerusalemin temppelissä aamulla ja illansuussa.

- Mitä ajattelette siitä tavasta, miten Elisa sai profetiansa?
- Miksi Herra päätti auttaa noita kolmea kuningasta, vaikkeivät he olleet edes hänen apuaan pyytäneet?
- Vetäjä lukee 5. Moos. 20:19. Miten tämän kiellon ja jakeen 19 vandalismin välinen ristiriita on selitettävissä? (Onko jae 19 mielestänne Herran käsky vai pelkkä profetia, että näin tulee käymään?)
- Kumpaa vaihtoehtoa kannatatte ja miksi: a) Kuopat täytyivät pohjavedellä. b) Edomin vuorilla satoi vettä, joka virtasi laaksoon ja siitä mereen?

Jakeet 21–25. Kir-Hareset oli Moabin pääkaupunki.

- Kertokaa omin sanoin, miten nuo kolme kuningasta voittivat Moabin?

Jakeet 26–27. Moabin pääjumala Kemos vaati ihmisuhreja. Juudan kuninkaat omaksuivat myöhemmin tämän tavan moabilaisilta. Itse asiassa ihmisuhrin ovat olleet yleisiä useimmissa ei-kristillisissä kulttuureissa.

- Miksi juuri ihmisuhri sai israelilaiset lopettamaan Moabin pääkaupungin piirityksen ja palaamaan kotiinsa, vaikka lopullinen voitto oli käden ulottuvilla?
- Mikä on saanut eri uskonnot harrastamaan ihmisuhreja?
- Miettikää, mikä sai ihmisuhrin loppumaan maailmasta?
- Raamatussa ei kerrota Moabin maksaneen veroja Israelille tämän sodan jälkeen. Mitä tästä sodasta jäi siis käteen Joramille ja Josafatille? Entä Elisalle? Entä moabilaisille? Kokoavat kysymykset:
- Mikä oli Elisan osuus tässä sodassa? Mitä olisi tapahtunut, jollei hän olisi ollut mukana sotaretkellä?
- Missä on Jeesus tässä luvussa?

Lopuksi: Kristinuskossa on vain yksi ihmisuhri: Jeesus, Jumalan Poika, jonka hänen Isänsä antoi uhrattavaksi meidän puolestamme. Levitessään ympäri maailmaa kristinusko toi mukanaan vakaumuksen kaikkien ihmisten arvosta. Sillä tavalla ihmisuhrin ovat vähitellen loppuneet myös ei-kristillistä maista.

13. RIKAS ROUVA SUNEMISTA (2. Kun. 4:8–37 ja 8:1–6)

Taustaa: Elisa asui pääkaupunki Samariassa, vaikka vierailikin säännöllisesti kolmessa profeettakoulussaan. Hänellä oli ilmeisesti jokin työpaikka myös Karmelin vuorella, jossa ihmiset näyttävät käyneen häntä tapaamassa sapatteina ja uudenkuun juhlina (jae 23). Ks. karttaa. Sunem sijaitsi Samarian ja Karmelin puolella välissä. Molempiin paikkoihin oli sieltä matkaa 35–40 km. Raamatun historiassa oli tätä ennen tapahtunut vain yksi ainoa kuolleista herättäminen: kun Elia oli herättänyt lesken pojan Sarpatissa.

Jakeet 8–10. Talot ovat Israelissa tasakattoisia.

- Miten nainen oli tajunnut Elisan olevan pyhä mies, josta heidän olisi pidettävä huolta?
- Miksi jopa Elisan huoneen kalustus on kirjoitettu Raamattuun?
- Millaisen kuvan saatte sunemilaisesta naisesta näiden jakeiden perusteella?

Jakeet 11–16. Elisan palvelija Gehasi mainitaan tässä ensimmäistä kertaa. Huomatkaa, ettei leski voinut periä miehensä omaisuutta. Se meni pojille, joskus vävyille.

- Mies oli ilmeisesti paljon vanhempi vaimoan. Mikä olisi lapsettoman vaimon kohtalo miehensä kuoltua, jollei hän voisi periä miestä?
- Miettikää, miksi Elisa puhui naisen kanssa Gehasin kautta, ei suoraan?
- Mitä nainen tahtoi sanoa elämäntilanteestaan jakeen 13 repliikin kautta?
- Miten on mahdollista, ettei Elisa tiennyt hyväntekijänsä lapsettomuudesta mitään?
- Katsokaa jae 16. Miksi naisen reaktio Eliaan lupaukseen oli niin outo?
- Mitä se osoittaa, etteivät naisen epäilykset estäneet Herran toimintaa, vaan hän antoi vaimolle pojan?

Jakeet 17–20. Lapsi ei voinut olla kovin vanha kuollessaan, koska äiti jaksoi häntä vielä kantaa, ks. jae 21.

- Millaiset tunnelmat vallitsivat tässä rikkaassa kodissa raskauden ja lapsen syntymän aikoihin?
- Millaista oli ehkä pienen perheen elämä pojan kasvaessa isommaksi?
- Mitä jae 18 kertoo meille äidistä, isästä ja pojasta?
- Katsokaa jakeita 19–20 ja miettikää, mikä pojalle tuli.

Jakeet 21–24. Aasi kävelee noin 6 km/t, mutta voi juosta paljon tätä nopeammin. Osa matkasta oli vuorelle kiipeämistä. Varmaan nainen muisti, että Elia oli herättänyt kuolleista Sarpatin lesken pojan.

- Miksei nainen halunnut ilmoittaa edes aviopuolisolleen, että poika oli kuollut?
- Miten nainen voi salata lapsensa kuoleman mieheltään matkansa ajan?
- Paljonko naiselta meni aikaa, kun hän kulki 35–40 km matkan Karmelille ja takaisin?
- Mitä nainen ehkä mietti istuessaan aasin selässä tunnista toiseen?
- Mitä tämä matka kertoo sunemilaisen naisen uskosta?

Jakeet 25–28

- Miksi nainen ei halunnut paljastaa poikansa kuolemaa Gehasillekaan?
- Mitä nämä jakeet kertovat Herran ja Elisan väleistä?
- Miksi nainen ei saanut suustaan lausetta ”Poikani on kuollut” miehensä edessä, Gehasin edessä, eipä edes Elisan edessä?
- Mitä nainen halusi sanoa Elisalle jakeen 28 kysymyksellä?

Jakeet 29–31. Sauva oli varmaankin Eliaan vanha sauva.

- Miksi Elisa lähetti Gehasin Sunemiin sauva mukanaan? Miksei profeetta lähtenyt sinne heti itse?
- Mitä se osoittaa, ettei kuolleen pojan äiti halunnut lähteä Gehasin mukaan?

Jakeet 32–37. Elisa toimi Sunemissa suunnilleen samalla tavalla kuin Elia oli toiminut Sarpatissa.

- Miksi tekstissä mainitaan erikseen, että Elisa rukoili? (Entä jos sitä ei olisi mainittu?)
- Miksi Elisa sulki oven perässään?
- Mitä erityistä pojan henkiin herättämisessä oli?
- Mitä tämä ihme vaikutti pienen perheen elämään?
- Tuohon aikaan Israelissa oli vain vähän oikeita uskovaisia. Mistä tämä äiti oli saanut näin vahvan uskon Herran voimaan ja rakkauteen?
- Mistä me voisimme saada samanlaisen uskon kuin sunemilaisella äidillä oli: että Herra pitää huolen lapsistamme ja tulee herättämään heidät myös epäuskon kuolemanunesta?

Jakeet 8:1–6. Luultavasti vanha perheenisä kuoli nälkävuosien aikana. Perheen ollessa poissa joku sukulainen otti itselleen perheen maaomaisuuden, tai sitten se siirtyi kuninkaan omaisuudeksi.

- Mistä syystä Elisan ja sunemilaisperheen suhde pysyi lämpimänä vuodesta toiseen?
- Filistealaiset asuivat lähellä Välimerta. Miksi rannikolla asuminen oli järkevää nälänhädän aikana?
- Mistä se kertoo, että tekstissämme puhutaan koko ajan perheenäidistä, mutta isää tuskin mainitaan?
- Millainen olisi ollut lesken ja hänen poikansa elämä ilman maaomaisuutta?

- Mitä nämä jakeet kertovat meille Jumalan johdatuksesta uskovan elämässä?
- Vetäjä lukee Matt. 10:41. Miten tämä Jeesuksen lupaus toteutui sunemilaisnaisen ja hänen poikansa elämässä?
- Missä tässä luvussa on Jeesus?

Lopuksi: Kun Jeesus herätti Nainin lesken pojan, ihmiset muistivat Elian ja Elisan ihmeet ja sanoivat: ”*Suuri profeetta on noussut meidän keskellemme*”. (Luuk. 7:6). Ainoan pojan herättäminen kuolleista oli sekä Elian ja Elisan kohdalla ennakkokuva Jumalan ainoan Pojan kuolemasta ja ylösnousemuksesta.

14. SAMARIAN PIIRITYS JA VAPAUTUS (2. Kun. 6:24–7:20)

Aluksi: Syyria oli Pohjoisvaltio Israelin pahin vihollinen 800-luvulla eKr. Kommentaarin mukaan tämä piiritys tapahtui 850-luvun loppuvuosina, jolloin Ahabin poika Joram oli juuri tullut Israelin kuninkaaksi. Syyriassa oli Ben-Hadad -nimisiä kuninkaita kolme, joista tekstimme kuningas lienee ollut keskimäinen. (Hän hallitsi vuosina 860–843.) Huomatkaa, että israelilaiset palvoivat kultaisia vasikoita koko historiansa ajan, mutta Joram poisti sentään vanhempiensa pystyttämän Baalin patsaan Samarian kaupungista.

Jakeet 6:24–25. 80 sekeliä vastasi 1,1 hopeakiloa. Neljännes kab-mittaa tarkoittaa puolta kiloa. Sen verran kyyhkysenkakkaa maksoi siis ja 5 sekeliä eli 75 hopeagrammaa. Kyyhkysenkakan käyttöön löytyy kaksi syytä: sitä käytettiin polttoaineena tai suolan korvikkeena.

- Aasi oli saastainen eläin, jota ei Mooseksen lain mukaan olisi saanut syödä ollenkaan. Mitä se osoittaa Samarian ruokatilanteesta, että yksi ainoa aasinpää maksoi toista kiloa hopeaa?
- Kuvitelkaa tilannetta piiritetystä kaupungista äitien ja lasten kannalta. Mitä he söivät?
- Miksi Samaria kieltäytyi itsestään antautumasta?

Jakeet 26–29. Mooseksen kirjoissa ennustetaan, että jos Israel hylkää Herran sanan, se päättyy lopulta harjoittamaan kannibalismia vihollisen piirittämissä kaupungeissa (5. Moos. 28:52–53). Tämänhän on tapahtunut monta kertaa historian kuluessa, esimerkiksi Leningradin piirityksen aikana.

- Mitä Israelin kuninkaan sanat jakeessa 27 tarkoittavat?
- Miten on mahdollista, että äiti voi toimia näissä jakeissa kuvatulla tavalla? (Mitä nämä jakeet kertovat meille ihmisluonnosta?)
- Miten kyseinen nainen toivoi ehkä kuninkaan auttavan häntä?

Jakeet 30–31. Luetaan jae 30 molemmista käänöksistä.

- Miksi kuningas Joram oli pukeutunut säkkipukuun, joka kuvasi katumusta?
- Miksi Joram piti Samarian tilannetta ja kannibalismia Elisan syynä?
- Mistä asioista kristittyjä syytetään meidän päivinäme täysin epäoikeudenmukaisesti?

Jakeet 32–33. Luetaan jae 33 molemmista käänöksistä. Jakeet 7:2 ja 17 osoittavat vuoden 1992 käänöksen olevan tarkempi. Eli siis kuningas tuli itsekin Elisan taloon sisälle.

- Huomaamme, että Elisalla oli asunto paitsi profeetakouluissa myös Samarian kaupungissa. Miettikää, mitä kaupungin vanhimmat olivat tekemässä profeetan luona?
- Miettikää, miten Elisa oli selvinnyt hengissä piirityksestä ja nälästä tähän asti?
- Onko mielestänne mahdollista, että oikea profeetta tai Jumalan lapsi joutuu kuolemaan nälkään? Perustelkaa vastauksenne. (Voitteko allekirjoittaa väitteen: Yksikään kristitty ei ole koskaan näiden 2000 vuoden aikana kuollut nälkään?)
- Miksi Elisa ei halunnut päästää kuninkaan lähettä sisälle kotiinsa?
- Miksi kuningas päätti tulla itsekin Elisan luo (vuoden 1992 käänöksen mukaan)?
- Millainen teologia tai jumalakuva paljastuu kuninkaan repliikistä jakeessa 33?
- Missä tilanteesta hurskaasta kristitystä voi tuntua samalta kuin Israelin kuninkaasta jakeessa 33?

Jakeet 7:1–2. Sea-mitta tarkoittaa 12 litraa. Sekelillä, siis 15 hopeagrammalla, sai normaalioloissa 24 litraa vehnää, mutta nythän Samariassa ei ollut viljaa enää ollenkaan.

- Miksi vaunusoturin sanoja voidaan pitää syntinä?
- Mikä voisi auttaa meitä olemaan epäilemättä Raamatun uskomattomimpiakin lupauksia?

Jakeet 7:3–7. Spitaaliset joutuivat Mooseksen lain mukaan asumaan kaupungin ulkopuolella.

- Miettikää, miten nämä spitaaliset pystyivät asumaan linjojen välissä? Miten he elättivät itsensä?
- Mitkä kaikki seikat osoittavat, ettei syyrialaisen kuulema ääni johtunut ukkosesta tms., vaan oli ylikuullonollinen alkuperältään?
- Miten on mahdollista, että kouliintuneessa sotajoukossa syntyi tuollainen paniikki?
- Mitä se osoittaa, että teltat ja jopa hevosetkin jätettiin paikoilleen pakoon lähtiessä?

Jakeet 7:8–11. Jakeessa 9 esiintyy sana ”ilosanoma” ensimmäistä kertaa Raamatussa.

- Mitä ajattelette spitaalisten käytöksestä tässä tilanteessa?
- Spitaaliset menivät syyrialaisen leiriin aamuyöllä (5). Miksi he olisivat joutuneet syyllisiksi, jolleivät olisi tiedottaneet tilanteesta kuninkaalle ennen aamun valkenemista (9)?
- Miksi Jumala oli valinnut juuri spitaaliset hyvän sanoman saattajiksi?
- Mitä ”hyvä sanoma” tarkkaan ottaen tarkoitti tässä tilanteessa?
- Soveltakaa jakeen 9 ”hyvä sanoma” siihen, mitä me kristityt evankeliumilla ymmärrämme.

Jakeet 7:12–15. Kuningas ei lähettänyt sotilaitaan syyrialaisen leiriin vaan paenneiden joukkojen perään.

- Mikä oli tämän operaation tarkoitus?

- Mitä tiedustelijat ehkä ajattelivat tavaroiden hylkäämisestä tien varteen: minkä he arvelivat aiheuttaneen tuollaisen kiireen?

Jae 7:16–20. Varmasti Elisa oli rukoillut kaupungilleen apua koko piirityksen ajan.

- Miksi Herra antoi tällaisen ihmeen tapahtua epäjumalia palvovalle Samarialle?
- Miksi Herra oli tahtonut ilmoittaa viljan hinnan radikaalin halpenemisen edeltä käsin?
- Mitä ajattelette vaunusoturin kohtalosta?
- Mitä luulette, milloin kuningas Joram poisti Baalin patsaan Samariasta? Ennen vai jälkeen tämän piirityksen? Perustelkaa vastauksenne.
- Mitä nämä jakeet sanovat kristitylle, joka hätäilee epävakaisen maailmantilanteen tähden?
- Missä tässä tekstissä on Jeesus?

Lopuksi: Spitaalisten ilosanoma kertoi ruuasta, jota oli läjäpäin tarjolla nälkäisille samarialaisille. Uuden testamentin ilosanoma eli evankeliumi kertoo meille leivästä, joka on tarkoitettu koko maailmalle. Jeesus sanoi: *”Minä olen tämä elävä leipä, joka on tullut taivaasta, ja se, joka syö tätä leipää, elää ikuisesti. Leipä, jonka minä annan, on minun ruumiini. Minä annan sen, että maailma saisi elää.”* (Joh. 6:51.)

15. ELISA JA SYYRIALAISET (2. Kun. 6:8–23 ja 8:7–15)

Aluksi: Syyria = Aram. Sodat ja rajakahakat Israelin ja Syyrian välillä jatkuivat jatkumistaan. Ensimmäistä episodista on vaikea sijoittaa aikajanelle. Toisen episodin vuosiluku kuitenkin tiedetään: Hasael tuli kuninkaaksi 843 eKr. Elisan kuolemasta oli kulunut silloin kymmenisen vuotta.

Jakeet 8–10. Luetaan jae 10 molemmista käännöksistä.

- Selittäkää omin sanoin, mitä tapahtui: mitä Syyrian kuningas teki, mitä Elisa teki, mitä Israelin kuningas teki?
- Raamatussa tuskin kenelläkään muulla on sellaista ”selvänäkijän” kykyä kuin Elisalla. Miettikää, miksi Jumala oli antanut juuri hänelle tämän lahjan?
- Millaista Pyhän Hengen antamaa ”selvänäkemisen” lahjaa meidän aikamme seurakunnat tarvitsisivat?

Jakeet 11–14. Katsokaan kartalta Dotan. Se sijaitsee 17 km Samarian kaupungista koilliseen.

- Mitä syyrialaiset ehkä Elisasta ajattelivat kuullessaan tuollaisia huhuja hänen kyvyistään?
- Miten Syyrian kuningas luuli voivansa vangita miehen, jolla on ”selvänäkijän” lahja?
- Miksi syyrialaiset päättivät piirittää kaupungin, vaikka oli kyse vain yhden miehen pidättämisestä?

Jakeet 15–17

- Mikä siis oli Elisan pelottomuuden salaisuus?
- Mistä mekin voisimme saada silmät, joilla näkisimme Jumalan lähettämän näkymättömän avun?
- Mitä nämä jakeet kertovat meille niistä taisteluista, joita kristityt joutuvat käymään lopun aikoina?
- Miksi satoja kristittyjä kuolee joka vuosi marttyyreina, jos kaikkien Jumalan lasten ympärillä on näkymätön sotilasvartio?
- Kenen puolesta sinä tahtoisit rukoilla rukousta: ”Herra, avaa hänen silmänsä, että hän näkisi...” Entä kenen ympärille tahtoisit pyytää tulisia satureita ja hevosia? (Kysymykseen voi vastata myös hiljaa.)

Jakeet 18–20

- Miten Elisa sai sotilaat seuraamaan itseään koko 17 km matkan ja vielä kaupunginportista sisään?
- Miettikää, miksi Elisa halusi kuljettaa Syyrian armeijan Dotanista maan pääkaupunkiin Samariaan?

Jakeet 21–23

- Mitä se kertoo, että Israelin kuningas – mahdollisesti Joram – puhutteli Elisaa isänään?
- Mitä olisi tapahtunut, jos vangitut sotilaat olisi tapettu tai otettu orjiksi?
- Missä suhteessa Elisa näyttäytyy näissä jakeissa Jeesuksen ennakkokuvana?
- Miksi Israelin kuningas päätti järjestää vangeilleen suoranaiset pidot?
- Mitä soturit ehkä kertoivat Syyrian kuninkaalle palattuaan omaan maahansa?

Jakeet 8:7–8. Elia – ei siis Elisa – oli saanut Horebin vuorella Herralta käskyn: ”*Mene autiomaahan lähelle Damaskosta. Voitele sitten Hasael Syyrian kuninkaaksi...*” (1. Kun. 19:15.) Elia oli testamentannut tämän tehtävän Elisalle. Noista ajoista oli kulunut jo parikymmentä vuotta. Syyriaa olivat tuona aikana hallinneet Ben-Hadad I ja II. Elisa oli ehkä kuullut, että Ben-Hadad II oli sairaana, ja että hänellä oli sotapäällikkö nimeltä Hasael. Samariasta Damaskokseen oli noin 250 km.

- Millainen täytyi Israelin ja Syyrian välien olla, jotta Elisa voi tehdä tällaisen matkan?
- Miettikää, miksi Herra oli antanut määräyksen Hasaelin voitelusta **Elialle** parikymmentä vuotta aikaisemmin? Miksei hän antanut sitä **Elisalle** silloin, kun tehtävä piti suorittaa?
- Mistä se kertoo, että Ben-Hadad II pyysi tietoa paranemisestaan **Israelin** profeetalta, ei omilta profeetoiltaan? Ja miksei hän pyytänyt saman tien paranemishmettä?

Jakeet 9–10. Kameli voi kantaa selässään enimmillään 400 kg tavaraa.

- Mitä Syyrian kuningas halusi viestittää Elisalle valtaisalla lahjallaan?
- Miten luulette Elisan suhtautuneen tuollaiseen lahjaan – veikö hän kamelikuormat mukanaan Israeliin vai mitä hän niillä teki?
- Miksi Elisa neuvoi Hasaelia valehtelemaan kuninkaalleen – vai neuvoiko hän?

Jakeet 11–13. Jae 12 kuvaa tuon ajan tavallisia sodankäyntitapoja. Israelin armeija ei saanut toimia noin.

- Mitä nämä jakeet Elisasta osoittavat?
- Mitä yhteistä on Jeesuksen itkulla Jerusalemin edessä ja Elisan itkulla Hasaelin edessä?
- Miksi Herra oli lähettänyt Elisan voitelemaan kuninkaaksi tuollaisen miehen? Millaista suunnitelmaa hän aikoi tämän kautta toteuttaa?

Jakeet 14–15. Hasael hallitsi Syyriaa runsaat 50 vuotta ja hyökkäsi monta kertaa Israelin kimppuun.

- Mitä ajattelette siitä tavasta, jolla Hasael pääsi Syyrian kuninkaaksi? Kokoavat kysymykset:
- Mitä tämä kertomus kertoo meille Herran tavasta hallita maailmanhistoriaa?
- Missä mielessä myös kaikki maailman tyrannit ovat Herran tehtävänsä asettamia?
- Missä näissä kahdessa tekstissä on Jeesus?

Lopuksi: Jumala tekee työtä oikean ja vasemman kätensä kautta. (Termit ovat Martti Lutherin.) Oikealla kädellään hän pelastaa, auttaa ja antaa anteeksi, vasemmalla kädellään hän rankaisee omaa kansaansa ja muitakin kansoja niiden synneistä. Usein vasemman käden työ tapahtuu tyrannien, kuten Hasaelin, Hitlerin, Stalinin jne. kautta. Jeesus oli Jumalan oikean käden varsinainen työkalu, jonka ristinkuolema tuotti meille avun ja pelastuksen.

16. ELISA PARANTAA SYYRIALAISEN SOTAHERRAN (2. Kun. 5)

Aluksi: Syyrialainen sotapäällikkö Naaman oli spitaalinen, millä viitataan Vanhassa testamentissa johonkin kauheaan ihosairauteen, joka muutti ihmisen valkoiseksi ja kohtuun kuolleen sikiön näköiseksi. Israelissa spitaalitautiset eristettiin, mutta ilmeisesti Syyriassa ei tehty niin. VT kertoo vain kahden spitaalisen parantumisesta: ensimmäisen paransi Mooses, toisen Elisa. Kuninkaiden nimiä ei tekstissämme mainita.

Jae 1. Syyria = Aram

- Mitä se Herrasta kertoo, että hän käytti Israelin vihollismaan sotapäällikköä aseenaan (vuoden 1992 käännöksen mukaan)?
- Mitä se Herrasta kertoo, että hän halusi pelastaa myös Syyrian sen vihollisilta?
- Miettikää, miten spitaali oli vaikuttanut Naamanin elämään? (Miten sitä oli ehkä yritetty parantaa?)
- Mistä se oli osoitusta, ettei Naamania ei ollut erotettu tehtävästään hänen sairastuttuaan?

Jakeet 2–3. Ilmeisesti heprealaistytön perhe kuului Israelin 7000 tosiuskovaisen joukkoon.

- Mitä tytölle oli ehkä kotona kerrottu Israelin Jumalasta? Entä oikeasta jumalanpalveluksesta?
- Miettikää, miten heprealaistytö oli päässyt elämänsä suuren katastrofin yli: sen, että oli joutunut ryöstäjien käsiin ja eroon vanhemmistaan?
- Mikä oli pelastanut tytön katkeruudelta ja vihalta ryöstäjiään ja Naamanin perhettä kohtaan?
- Mitä jae 2 kertoo tytön uskosta? (Mistä tyttö oli tuollaisen uskon saanut? Mistä hän oli saanut rakkauden Naamanin perhettä kohtaan?)
- Miksi on äärimmäisen tärkeää, että kristityt opettavat lapsilleen Raamatun kertomuksia?

Jakeet 4–5. 10 talenttia hopeaa = 340 kg. 6000 sekeliä kultaa = 70 kg. Juhlapuvut olivat varmasti kalliita.

- Mikä sai pakanamaan sotapäällikön ja kuninkaan uskomaan heprealaistytön sanoihin?
- Miksi Syyrian kuningas oletti Naamanin menevän suoraan Israelin kuninkaan luo?
- Mitä huippuarvokkaat lahjat tästä matkasta kertovat?

Jakeet 6–8. Israelin kuningas asui Samarian kaupungissa, ja myös Elisa asui siellä aika ajoin. Damaskoksesta Samariaan oli noin 250 km:n matka.

- Miten tällainen väärinkäsitys oli voinut syntyä? Orjatyttöhan oli puhunut profeetasta.
- Mistä se kertoo, ettei Elisa tullut Israelin kuninkaan mieleenkään tässä tilanteessa?
- Mitä Elisan terveiset kuninkaalle hänestä osoittavat?

Jakeet 9–14. Samariasta Jordanille on 60 km.

- Miksi Elisa kohteli syyrialaista sotaherraa niin tylästi, ettei tullut edes tervehtimään häntä?
- Mikä tässä tilanteessa suututti ehkä Naamania kaikkein eniten?
- Miksei Naaman tarjonnutkaan Elisalle rahaa?
- Katsokaa jaetta 11. Mistä Naaman oli saanut päähänsä, että profeetan pitäisi toimia juuri noin?
- Miksi Damaskoksen joet eivät olisi voineet parantaa Naamania (12)? (Missä mielessä Jordanvirta oli Naamanille samaa kuin kaste meille?)
- Millaisesta uskosta palvelijoiden sanat jakeessa 13 kertovat?
- Millaisen uskon varassa Naaman sukelsi Jordaniin? (Mihin Naaman tarkalleen ottaen uskoi? Millainen hänen uskonsa oli vahvuudeltaan? Kenellä tässä luvussa on suuri usko?)
- Jeesus sanoi: *”Monta spitaalista miestä oli Israelissa profeetta Elisan aikana, eikä kukaan heistä tullut puhdistetuksi, vaan ainoastaan Naiman, syyrialainen.”* (Luuk. 4:27*). Miksi yksikään Israelin spitaalinen ei puhdistunut Elisan toiminnan kautta?

Jakeet 15–16. Naaman siis palasi 60 km Jordanilta Samariaan tuomaan Elisalle lahjoja. Olemme jo huomanneet, että profeettakoulut olivat usein taloudellisissa vaikeuksissa.

- Muistamme, että Israelissa palvottiin Herran ohella kahta kultaista sonnia ja Baalia tuohon aikaan. Verratkaa Naamanin uskontunnustusta keskiverto israelilaisen uskontunnutukseen.
- Miksi Elisa kieltäytyi ehdottomasti Naamanin lahjoista?
- Miettikää, mitä kaikkea profeettakouluissa olisi voitu tehdä tuollaisella rahamäärällä?
- Miksi tuollaisen valtavan omaisuuden saaminen olisi voinut olla vahingollista profeettakouluille?

Jakeet 17–19a. Muuli voi kantaa satakunta kiloa selässään, muulipari siis kaksinkertaisen määrän.

- Miten Naaman tajusi kenenkään opettamatta, että epäjumalanpalvelus on syntiä?
- Mikseivät israelilaiset tajunneet samaa kuin Naaman, vaikka heillä oli Jumalan sana ja profeetat keskuudessaan?
- Miksi Naaman halusi raahata 200 kg (?) Israelin multaa mukaansa Syyriaan?
- Miksi Naaman katsoi, että hänen on pakko kumartaa päänsä Rimmonin temppelissä?
- Mitä se kertoo Naamanin uskosta, että hän pyysi jo edeltä käsin kumarrustaan Herralta anteeksi?
- Mitä mieltä olette: voiko kristityn eteen tulla tilanne, jossa hän joutuu toimimaan vastoin vakaumustaan? Perustelkaa kantanne.

- Elisa vastasi Naamanille kahdella sanalla: ”Mene rauhassa!” Mitä olisi tapahtunut, jos hän olisi sanonut: ”OK, ei kumarrus mitään haittaa”? tai: ”Et voi saada kumarrustasi koskaan anteeksi”?
- Miten Naamanin elämä muuttui hänen palattuaan kotiinsa?
- Miettikää, mitä heprealaiselle orjatyölle tämän jälkeen tapahtui? Luetaan jakeet 19b-27, mutta ei keskustella niistä. Huomatkaa, että 2 talenttia vastaa 70–80 kiloa.
- Missä tässä luvussa on Jeesus?

Lopuksi: Jordanin vesi tässä kertomuksessa on kasteveden ennakkokuva. Pelkkä vesi ei olisi parantanut Naamania eikä se olisi antanut hänelle oikeaa uskoa, mutta veteen liitetty Herran lupaus sen teki. Uskoon tultuaan Naaman ymmärsi, mikä Israelin uskossa oli tärkeintä: uhri, veri, syntien anteeksiantamus. Siihen hän turvautui silloinkin, kun joutui toimimaan vastoin omaatuntoaan.

17. JEHU JA ISEBELIN KUOLEMA (2. Kun. 9)

Aluksi: Kuningas Joram, Ahabin poika, oli lähtenyt sotimaan syyrialaisia vastaan Jordanin taakse Gileadin Jabesiin, jonne oli Samariasta matkaa linnuntietä 80 km. Hän oli kuitenkin haavoittunut taistelussa ja palannut kotiinsa sotajoukon jäädessä Jabesiin. Sinne jäi myös upseeri nimeltä Jehu. Jo 20 vuotta aikaisemmin Elia oli saanut Herralta käskyn voidella Jehu-niminen mies Israelin kuninkaaksi ja Ahabin suvun rankaisijaksi, mutta vasta nyt Elisa lähetti nuoren profeetanoppilaan hänet voitelemaan. Vuosi oli 841 eKr.

Jakeet 1–3:

- Mieltikää, miksi Elia ei ollut täyttänyt itse tätä käskyä, vaan testamentannut sen Elisalle?
- Miksi Elisakaan ei lähtenyt itse suorittamaan tehtävää, vaan lähetti matkaan nuoren profeetanoppilaansa?
- Jehu oli ainoa Israelin 20 kuningas, joka voideltiin öljyllä. Mieltikää, miksi juuri hänet voideltiin tehtäväänsä?
- Juutalaisen perimätiedon mukaan tekstimme profeettaoppilas oli se Joonan, jonka Herra lähetti myöhemmin Niniveen. Mitä ajattelette tästä olettamuksesta?

Jakeet 4–6. Kuningas oli siis haavoittunut ja palannut kotiinsa Jisreeliin. ”Päällikkö” tarkoittaa upseeria.

- Kuvitelkaa Jehun tunteita, kun hänet voideltiin yllättäen kuninkaaksi ilman mitään valmistelua?
- Miksi Raamatussa on tästä tapauksesta näin yksityiskohtainen kuvaus?

Jakeet 7–10. Jerobeam oli ollut Israelin ensimmäinen kuningas ja Baesa kolmas. Molempien suvut olivat sammuneet pian. Muistamme, että Isebel oli tappanut kaikki Herran profeetat, jotka eivät olleet suostuneet suutelemaan Baalin patsasta.

- Jehu oli kuullut ennustuksen Ahabin suvun tuomiosta ja Isebelin kuolintavasta aikaisemminkin, ks. jakeita 25–26. Mitä ajattelette siitä tehtävästä, jonka suorittajaksi Herra hänet nyt nimitti?
- Miksi Herra ei suostunut unohtamaan profeettojensa surmaa?
- Miksi Ahabin ja Isebelin jälkeläistenkin piti kuolla?
- Mitä syystä jakeeseen 10 sisältyvän profetian toteutuminen oli äärimmäisen epätodennäköistä?
- Miksi profeetanoppilas häipyi kiireesti paikalta? Mitä hän pelkäsi? Matt. 23:33–36
- Miksi Jeesus vetää näissä jakeissa esiin Ahabin surman, joka oli tapahtunut tuhansia vuosia aikaisemmin?
- Miksi juuri Jeesuksen sukupolvi joutui vastaamaan kaikesta uskovaisten sorrosta aina maailman alusta asti?
- Millä tavalla meidän sukupolvemme joutuu ehkä vastaamaan kristittyjen mollaamisesta ja vainosta?

Jakeet 11–13. Ehkä upseerit nimittivät profeettoja hulluiksi, koska nämä joutuivat joskus hurmoksiin.

- Miten Israelin armeijan upseerit voivat tunnistaa nuoren miehen (Joonan?) profeetanoppilaaksi?
- Miksi Jehu ei aluksi halunnut kertoa tovereilleen, mitä hänelle oli tapahtunut?
- Mitä se osoittaa, että upseerit ottivat ”hulluksi” nimittämänsä profeetanoppilaan sanat todesta?
- Miten upseerit uskalsivat huutaa Jehun kuninkaaksi, vaikka maassa oli jo kuningas?

Jakeet 14–20

- Mihin Jehu pyrki näissä jakeissa kerrotuilla päätöksillään ja toimenpiteillään?
- Mitä nämä jakeet paljastavat meille Jehun luonteesta? (Oliko hän mielestänne viisas mies?)

Jakeet 21–24. Israelin kuningas Joram ja Juudan kuningas Ahasja olivat serkuksia. Ahab ja Isebel olivat näet molempien isovanhempia. Judan Ahasja oli parhaillaan Joramin luona sairaskäynnillä Jisreelissä.

- Miksi nuo kaksi kuningasta lähtivät Jehua vastaan?
- Mitä nämä jakeet osoittavat haavoistaan toipumassa olleen Joramin ruumiinkunnosta?
- Isebel oli ollut leskenä toistakymmentä vuotta. Mitä jae 22 näistä vuosista kertoo?

Jakeet 25–29. Jehu oli ilmeisesti ollut paikalla, kun Elia oli julistanut Ahabille tuomion Nabotin surmasta.

- Joram ei ollut tappanut Ahabia, vaan hänen vanhempansa olivat järjestäneet tuon murhan. Miksi Joramin ruumis piti siis heittää Nabotin viinitarhaan?
- Toimiko Jehu mielestänne omavaltaisesti tappaessaan myös Ahasjan? Perustelkaa kantanne.

Jakeet 30–33. Simri oli ollut Israelin 5. kuningas, joka oli tappanut edeltäjänsä ja tullut itse viikon kuluttua tapetuksi.

- Miksi Isebel meikkasi ja koristautui ennen Jehun tuloa?
- Jos Isebel halusi pelastautua, miksi hän huuteli Jehulle ilkeyksiä ikkunastaan?
- Mikä teki Isebelin kuolintavasta erityisen karmaisevan?
- Millaisen naisen mallin Isebel jätti jälkeensä?

Jakeet 34–37. Isebel oli tosiaan Sidonin kuninkaan tytär.

- Miten on mahdollista, että kokonainen ruumis hävisi linnan pihalta tunnin, parin aikana?
- Mitä Herra tahtoi opettaa kansalleen tämän tapauksen kautta?
- Mitä luulette Elisan mieltäneen, kun hän kuuli Isebelin viimeisistä vaiheista?
- Verratkaa Jehun ja Jeesuksen toimintaa ja päämääriä toisiinsa? Vetäjä lukee Ilm. 2:20. Jeesus puhuu tässä kristillisen seurakunnan naisprofeetasta.
- Miksi Jeesus nimitti Tyatiran profetissaa Isebeliksi, vaikka tällä varmaan oli jokin muu nimi?
- Missä tässä tekstissä on Jeesus?

Lopuksi: Jeesuksen veri vuoti kerran maahan kuten Joramin, Ahasjan ja Isebelin veri. Se veri puhuu kuitenkin parempaa kuin heidän verensä, eikä sitä kosteta koskaan kenellekään.

18. ELISAN KUOLEMA JA ISRAELIN TUHO (2. Kun. 13:14–21, 17:14–18 ja 23)

Aluksi: Herra oli kutsunut Elisan tehtäväänsä noin vuonna 860 eKr. Elisa kuoli kahdeksankymmppisenä kuningas Joasin hallitessa Israelia (798– eKr.), joten työaikaa hänelle jäi kuusi vuosikymmentä. Hänen kuollessaan Israelin historiaa oli jäljellä enää vajaat 80 vuotta. Kaikki Raamatussa kerrotut episodit Elisan elämästä sijoittuvat 20 ensimmäisen vuoden aikajanelle (860–840). Mitä hän teki elämänsä viimeiset 40 vuotta, sitä ei kukaan tiedä.

Alustava kysymys

- Miettikää ja arvailkaa, mitä Elisa puuhasi elämänsä viimeiset neljä vuosikymmentä. Miksi niistä ei puhuta mitään Raamatussa?

Jae 14

- Mitä nämä jakeet paljastavat Israelin uuden kuninkaan Joasin ja vanhan profeetan Elisan väleistä?
- Mitä Joas tarkoitti kutsuessaan Elisaa kansansa tueksi ja turvaksi (vuoden 1992 käännös) tai sotavaunuiksi ja ratsumiehiksi (vuoden 1938 käännös)? (Miksi Joas käytti samoja sanoja, joita Elisa oli käyttänyt Elisan poistuttua maan päältä?)

Jakeet 15–17

- Mikä näyttää askarruttaneen Elisan mieltä loppuun asti?
- Miten 80–vuotias Elisa näyttää suhtautuneen kuolintautiinsa ja lähestyvään kuolemaansa?
- Miettikää, miksi yksi ihminen on valmis kuolemaan, toinen ei?
- Mistä se kertoo, että kuningas teki mukisematta kaiken, mitä kuoleva profeetta häneltä pyysi?
- Miksi Elisa ei esittänyt ennustustaan ilman rekvisiittaa, mihin jousta ja nuolta tarvittiin?

Jakeet 18–19

- Mitä ajattelette näistä jakeista? (Mitä se osoittaa, että Elisa suuttui vielä kuolinvuoteellaan?)
- Miksi Herra ei suojellut Israelin rajoja Syyrian jatkuvilta hyökkäyksiltä?
- Miksi Herra on suojellut Suomen rajoja viimeiset 80 vuotta, ja mistä heikentynyt turvallisuustilanne nyt kertoo?

Jakeet 20–21. Tähän mennessä Raamattu on kertonut vain kahden kuolleen heräämisestä: Sarpatin lesken pojan, jonka Elia herätti, ja sunemilaisen naisen pojan, jonka Elisa herätti.

- Mitä se kertoo Israelista, että moabilaiset pääsivät ryöstelemään heidän satoaan joka vuosi?
- Mitä ajattelette siitä, että kertomus profeetta Elisasta päättyy tällä tavalla?
- Miten luonnehtisitte Elisan uraa Israelin profeettana? (Mikä hänessä oli erityisen ihailtavaa? Miten hänen uransa erosi Elisan urasta? Missä mielessä hän oli suurempi profeetta kuin Elia?)
- Selittäkää lyhyesti, mikä oli ollut Elisan ja Elisan vaikutus kansansa elämään?
- Missä suhteessa Elia ja Elisa olivat Johannes Kastajan ja Jeesuksen ennakkokuvia?

Jakeet 2. Kun. 17:14–16. Nyt siirrytään ajassa kahdeksan vuosikymmentä eteenpäin. Siinä vaiheessa Israelin vihollisia eivät olleet enää syyrialaiset ja moabilaiset, vaan assyrialaiset, jotka lohkkoivat vähitellen Pohjoisvaltiota ja valloittivat Samarian kaupungin vuonna 722. Sen jälkeen he veivät 10 heimoa pakkosiirtolaisuuteen, josta nämä eivät koskaan palanneet. Tekstissämme luetellaan syitä tuohon katastrofiin.

- Millä kaikilla tavoilla Pohjoisvaltio Israelin asukkaat olivat loukanneet Herraa koko 200–vuotisen historiansa ajan?
- Missä mielessä Pohjoisvaltion asukkaat tulivat yhtä turhanpäiväisiksi kuin ne epäjumalat, joita he palvoivat? (Millä tavalla se jumala, johon joku henkilö tai kansakunta uskoo, muokkaa uskovaisiaan?)
- Martti Luther määritteli jumalan näin: ”Sinun jumalasi on se, miltä odotat kaikkea hyvää ja mihin turvaudut hädän hetkellä.” Mitkä ovat tämän määritelmän mukaan suomalaisten yleisimpiä epäjumalia tällä hetkellä?

Jae 17–18

- Miten on mahdollista, että ihmiset voivat uhrata lapsiaan jumaluudelleen?
- Miten Herra oli voinut katsella tuollaista meininkiä kahden vuosisadan ajan?
- Miksi Herra ei voi painaa villaisella myöskään abortteja, meidän aikamme lastenmurhia?
- Mitä tarkoittaa sanonta ”työntää pois kasvojensa edestä”?
- Miettikää, mitä Suomelle tapahtuu, jos Herra vihastuu meihin ja työntää meidät pois kasvojensa edestä?

Jae 23. Elisan kuoltua Pohjoisvaltiossa toimi vielä kolme profeettaa: Joonas, Amos ja Hoosea, joista Joonas saattoi olla Elisan oppilas. Hoosea oli elossa, kun Samaria valloitettiin.

- Mitä se Herrasta osoittaa, että hän lähetti yhä uusia profeettoja Pohjoisvaltioon Israeliin?
- Miksi profeettojen toiminta ei voinut estää katastrofin tuloa?
- Miksi profeettojen toiminta oli tärkeää, vaikkei se voinutkaan estää katastrofin tuloa?
- Keitä ovat ne profetat, joita Herra on lähettänyt Suomeen viimeisen 200 vuoden aikana ja mitä he ovat saaneet aikaan?
- Missä tämän päivän teksteissä on Jeesus?

Lopuksi: Mikä tapahtui Israelille, se tapahtui myös Jeesukselle: hänetkin heitettiin pois Jumalan kasvojen edestä Israelin ja meidän kaikkien sijaisena. Hylätessään Jeesuksen Jumala osoitti uskollisuutensa: sen että hän pitää lupauksensa ja liittonsa oman kansansa kanssa vahvana aina iankaikkisuuteen asti. Juudan heimo jäi jäljelle, ja siitä syntyi Messias, koko maailman Vapahtaja ja myös meidän Vapahtajamme.